IPC
لجنة التعريف بالإسلام
ISLAM PRESENTATION COMMITTEE
جمعية النجاة الخيرية

مبرة الآل والأصحاب

Kako saznati o povijesti Ehli-bejta i ashaba

كيف نقرأ تاريخ الآل والأصحاب

Abdulkerim ibn Halid el-Harbi

Kako saznati o povijesti Ehli-bejta i ashaba

كيف نقرأ تاريخ الآل والأصحاب

Abdulkerim ibn Halid el-Harbi

Kako saznati o povijesti Ehli-bejta i ashaba

Naslov originala

Kejfe nakre'u tarihe el-'Ali ves-sahabe

Autor

Abdulkerim ibn Halid el-Harbi

Prijevod

Huda Ghazal
Nedim Haračić

Lektura

Nedim Haračić

Obrada

Selsebila Haračić

Tiraž

3000

Kako saznati o povijesti Ehli-bejta i ashaba

Abdulkerim ibn Halid el-Harbi

Sarajevo, 2011

Predgovor I

Hvala neka je Allahu, dž.š., i salavat i selam na Njegovog Poslanika, njegovu porodicu, ashabe i njihove sljedbenike.

Knjiga *Kako saznati o povijesti Ehli-bejta i ashaba* od šejha i daije Abdulkerima ibn Halida el-Harbija uspjela je lijepim argumentima, čvrstim dokazima i umjesnim načinom obraditi zadatu temu. I zaista, knjiga je na najljepči način ukazala na ono što je ispravno u vezi povijesti Ehli-bejta i ashaba, shodno načinu koji su koristili učenjaci i prvaci ovog ummeta – uzimajući od onog ko je pouzdan po svom znanju i razumijevanju.

Da Allah nagradi autora najljepšom nagradom i da mu primi ovaj a i druge pisane radove, u ime Ehli-bejta i ashaba.

Dr. Aid el-Karni 16.01.1427. h.g.

Predgovor II

Hvala neka je Allahu, dž.š., i salavat i selam na Allahovog Poslanika, njegove supruge i potomstvo.

Ovaj pisani rad karakterizira koncizan prikaz skupljenih podataka o zadatoj temi, kao i to što ukazuje na rezultate do kojih je došao sam autor, posebno one vezane za ispravnu metodiku koju istraživač treba primijeniti izučavajući povijest i pouzdanost drevnih predanja.

Samo djelo smatram vrijednim doprinosom za saznanje o pisanim knjiga iz povijesti, njihovom značaju i odmjerenoj kritici. Da sama knjiga ne obrađuje ništa drugo do greške koje su napravili pojedini autori, prenoseći predanja bez kritike i osvrta na njihovu vjerodostojnost, zadovoljila bi svoj cilj. Međutim, ona usto pojašnjava i ispravnu metodiku u izučavanju ove materije.

Zato, molim Allaha da podrži autora, da nastavi sa obradom ove materije, i da mu to primi i na dunjaluku i na ahiretu.

Dr. Šerif Hatim ibn Arif el-Auni 30.10.1427. h.g.

Uvod

Hvala neka je Allahu, dž.š., Onome Koji je povijest prvih muslimana učinio svijetlom i čistom, i neka je salavat i selam na Vjerovjesnika kojeg je poslao kao uputu i svjetlo, i salavat i selam na njegovu porodicu, časne ashabe i sve one koji ih slijede do Sudnjeg dana.

Bez ikakve dvojbe, čuvanje naše slavne islamske povijesti od neodgovornih pojedinaca, od neistina zluradnika i od gluposti neznalica predstavlja prioritetnu dužnost uleme i naučnika. Ona se ne smije ostaviti nedobronamjernim orijentalistima i nepovjerljivim istražiteljima, koji, da li slučajno ili namjerno, ili opet iz dobro utvrđenog cilja, traže način da iskrive i omalovaže našu povijest, uzimajući ono što odgovara njihovim ciljevima i ostavljajući ono što im ne odgovara. A Allah će otkriti ono što skrivaju.

U svakom dobu nalazimo nacije i narode koji se trude napraviti svoju povijest, neki sakupljajući prastaro kamenje i požutjeli papir, neki kopajući tunele, a neki rušeći kuće i praveći lom i nered u džamijama... Neki od njih su po svaku cijenu htjeli da imaju svoju historiju i kulturnu zaostavštinu, te su se svim silama usresredili na istraživanje, ne prezajući ni od rušenja tuđeg, samo da bi našli svoju navodnu historiju...

Ovo ne čini samo jedan, nego mnogi narodi, kako u sadašnjim vremenu, tako i u prijašenjem dobu.

A šta je sa našim ummetom koji zasigurno ima svoju svijetlu povijest, zapisanu već stoljećima, danas u rukopisima i štampanu, ali on na nju ne obraća potrebnu pažnju?!

Zbog toga, vrlo je bitno da čitamo i razumijevamo našu povijest, da je istražujemo naučnim metodima, otklanjajući nejasnoće i devijacije, kako bi je vidjeli u punom svjetlu i bistroći, onako kako koristi ljudima, kao što je Allah, dž.š., rekao: **"Otpaci se odbacuju,**

dok ono što koristi ljudima ostaje na Zemlji. Tako, eto, Allah navodi primjere.”[1]

Zbog ovoga su ispisane i ove stranice koje su pred cijenjenim čitateljem, sa nadom da će biti jedna vrsta putokaza onome koji želi saznati o islamskoj povijesti iz njenih tačnih i vjerodostojnih izvora, i da će mu se s tim umiriti srce i otkloniti eventualne sumnje.

Djelo je podijeljeno na pet poglavlja, u prvom kazujemo o razlozima za pojedine propuste u čitanju povijesti, u drugom o pravilima kod odgovoranja na sumnje oko povijesti Ehli-bejta i ashaba, u trećem o pravilima u odgovoranju na sumnje oko samog Ehli-bejta, i u četvrtom spominjemo najpouzdanija i najvrijednija djela iz islamske povijesti. U posljednjem navodimo knjige koje su iskrivile islamsku povijest, i u epilogu naovodimo sažetak našeg istraživanja.

A Allah, dž.š., je najbolji pomagač.

Abdulkerim ibn Halid el-Harbi

---

[1] Er-Ra'd, 17.

POGLAVLJE I

Razlozi za pojedine propuste pri čitanju povijesti

Možemo reći da postoji tri osnovna razloga za propuste na koje nailazimo čitajući povijest.[1]

Prvi razlog – nedosljednost u pisanju

Mnogi su muslimana bili žrtve pisanja pojedinih orijentalista (nažalost, bilo je pisaca iz redova muslimana koji su ih slijedili u pisanju) i običnih plaćenika koji su smišljeno infitrirali razne laži i izmišljotine u našu islamsku povijest, a posebno u povijest vezanu za čestiti Ehli-bejt i plemenite ashabe, r.a.

Štaviše, oni su neke izmišljotine postavlili kao osnov za ono što pišu, držeći ih kao neprikosnovene činjenice i kao aksiome ih promičući među redovne čitatelje, među običan svijet, ali i one kojima je to bio dio struke. Nažalost, neke neistine su zapisane i u pojedina kapitalna djela iz povijesti, a samo postojanje takvih zapisa u takvim djelima za neke ljude predstavlja garanciju da je sve što je u njima nepatvorena istina.

Međutim, nemali broj i ovakvih djela oskudijeva sa dosljednim principima u naučnom istraživanju i ustanovljavanju činjenica bez kojih se lahko mogu unijeti neistine i izmišljotine. A previše je onih koji na svaki način nastoje proširiti neistinu i netačnosti. Osim toga, mnoga predanja koja bilježe autori iz ovakovog i sličnog miljea imaju loš lanac prenosilaca, neki su potpuno apokrifni, a o nekima vrlo često nema nikakvih tragova.[2]

---

[1] Ove razloge spominje dr. Abdulaziz Dehhan u svom izuzetno zanimljivom i korisnom djelu *Ahdas ve ahdasu fitnetil-haradž*, 73,74.

[2] Postoje tri vrste predanja koja ne mogu biti dokaz niti se mogu smatrati prihvatljivima: Prva vrsta su predanja koja nemaju osnova i ova su predanja najopasnija, ona uopće nemaju lanca prenosilaca i nisu ništa drugo osim, vrlo često, isprazna govorkanja potekla od ne zna se koga, ljudi su ih prihvatili i između sebe ih prenose i prepričavaju. Druga neprihvaćena predanja, nešto manje opasna od prethodnih, su apokrifna predanja, ona koja u svome lancu prenosilaca imaju lažljivce ili prevarante, koji koriste lažne i izmišljene dokaze, sami sastavljaju lance prenosilaca i izmišljaju hadise, vijesti i hikaje. Oni to čine iz različitih razloga, koje sada nije prilika sve spominjati, ali većina ih ima za cilj podržati frakciju kojoj su odani. Također, u ovoj vrsti neprihvatljivih predanja u lancu prenosilaca uglavnom postoji

Ali, nisu rijetki oni koji poznaju istinu ali je ciljano izbjegavaju, da bi povrijedili i omalovažili veličanstvenu islamsku povijest. Neki o tome tako pišu iz loših namjera, a neki iz klasično neprijateljskih pobuda i sa decidnim ciljevima da poljuljaju i optuže tradiciju i temelje našeg ummeta, da postave sumnje u njih, i da izazovu smutnju i neprijateljstvo među muslimanima.

Zbog toga se ovakva i slična djela ne mogu uzimati kao validni izvori, niti se nepouzdani podaci i izmišljotine autora takvih djela mogu smatrati argumentima, bilo u vjeri, bilo u nauci općenito.

Naravno, ovo nikako ne znači da su svi orijentalisti isti, njih po našem sudu ima nekoliko skupina.

U prvu skupinu spadaju oni orijentalisti koji su potpuno ciljano težili iskriviti i omalovažiti islamsku povijest. Neki su to činili iz zlobe i zavisti, a neki zbog neprijateljskih i kolonijalističkih ciljeva; da bi se opljačkala i kolonizirala islamska zemlja, da bi se hapsili i ubijali njeni prvaci, ali i obični ljudi, i da bi se zaustavila nadolazeća plima islamske civilizacije.[1]

---

neko ko nije pouzdan i ko je optužen da izmišlja, jer većinom prenosi predanja koja prenose poznati lažljivci. Inače, ono što oni prenose zvuči čudno, nepoznato i protivi se Allahovoj uzvišenoj knjizi i ispravnom sunnetu. Ovakvi su uglavnom klasični novotari i prenositelji mitova, usamljeni su u svojim predanjima i ne postoji niko od pouzdanih prenosilaca da prenosi nešto slično. Treća vrsta su nepouzdana predanja, ona koja imaju prenosioca koji je nepouzdan zbog određenih razloga koje poznaju učenjaci hadisa. Iako se ne može pouzdati u ono što prenosi ovakva vrsta prenosilaca, ipak ovih predanja ima dvije vrste, prva su ona koja mogu poslužiti kao podudarna ili slična sa drugima u lancu, te tako pojačati njihovu vjerodostojnost. A druga su ona koja su u svkom slučaju neprihvatljiva.

[1] Poznati učenjak Bekr ibn Abdullah Ebu Zejd spominje različite načine prekrajanja islamskog naslijeđa u svom kapitalnom djelu *Er-Rekabetu a'let-turasi da'vetun ila himajetihi minel-džinajeti alejhi*, (str. 6, 17). Između ostalog, navodi sljedeće: ”Nedosljedna pisanja nevjernika, posebno orijentalista, knjige o sihru, proricanju sudbine, astrologiji, legendama, izmišljenim pričama i nemoralu, kao i pisanje novotara i zabludjelih propagatora... Ova njihova pisanja su proizišla shodno strastima koje nanose štetu ljudima i ljute Uzvišenog Stvoritelja, a kako god bilo, ona pozivaju u zabludu. U jednom hadisi-šerifu je rečeno: ”Onaj koji poziva uputi imat će svoju nagradu i nagrade svih onih koji ga budu slijedili, a nagrade ovih potonjih nimalo neće biti umanjene. A onaj koji poziva u zabludu imat će svoj grijeh i grijehe svih onih koji ga budu slijedili, a da grijesi ovih potonjih neće biti nimalo umanjeni.” Bilježe Ahmed, Muslim i autori Sunena.
Autor također spominje pojedine spletke orijentalista, između ostalih i ono što je učino Univeritet na Sorbonji, kada je preuzeo odgovornost za štampanja knjige *El-Futuhatul-melekijje*, od Ibn Arabija koji je proglašen otpadnikom od islama.

U drugu, nažalost, malobrojniju skupinu spadaju oni koji su u pisanju o islamskoj tradiciji i naslijeđu pokazali objektivnost i neutralnost, te opravdali svoje akademsko zvanje i profesiju. Ipak, i u radovima ove skupine mogu se uočiti stanoviti propusti i nedostatak informacija, što zbog nepoznavanja prirode i doktrine naše vjere, što zbog nepoznavanja jezika Kur'ana koji se smatra osnovom i srcem islamskog naslijeđa. Najeklatantniji primjer iz ove skupine su djela *El-vafi bil-vefejat*, od Salahuddina es-Sefedia i *El-Mu'džemul-mufehres li alfazil-hadis en-nebevij*, od grupe autora.[1]

Drugi razlog – nedostatak znanja

Drugi razlog za nedostatke u pisanoj povijesti su nedovoljno ili vrlo skromno poznavanje islamskog nauka, nedostatak svijesti, te nepoznavanje metodike i pravila koje su koristili autori povijesti, zbirki predanja i biografija njihovih prenosilaca.

Pojedini učenjac poput imama Teberija i imama Ibn Kesira, u svojim djelima nisu ograničili predanja isključivo na ona vjerodostojna, nego su bilježili i druge priče, događaje i predanja koja nisu pouzdana, ali su to činili koristeći specifičnu metodu na koju su ukazali u uvodu – da svako predanje ima svoj lanac prenosilaca, tako da čitatelj pred sobom ima izvor, lanac prenosilaca i tekst predanja.

Međutim, mnogo je autora, istraživača i intelektualca koji se nisu držali ovakvih pravila i uvoda, neki zato što ih sami nisu poznavali, neki su ih ciljano zanemarivali, nekima je falilo objektivnosti i vjerodostojnost u istraživanjima itd.

Uglavnom, vrlo je bitno pročitati uvod knjige, da bi nam bio jasan autorov pristup dotičnoj temi. Da bi pojasnili ovo što smo kazali, navest ćemo cijenjenom čitatelju koliko je važno poznavati pravila i metode koje su u svom pisanju koristili autori predanja i islamske

[1] Zanimljivo je da je iz ovog djela u posljednjim izdanjima izostavljeno niz hadisa koji kazuju o obavezi džihada na Allahovom putu.

povijesti kroz primjer imama Ibn Džerira et-Teberija, Allah mu se smilovao, i njegovog kapitalnog djela *Tarihul-umemi vel-muluk*.

Teberijev metod pisanja u djelu *Tarihul-umemi vel-muluk*

U samom uvodu knjige, imam Teberi[1] nam kazuje o svom pristupu i metodi koju je koristio pri pisanju. Naveo je sljedeće: ”U ovom djelu postoje pojedine vijesti i predanja o prošlim narodima od kojih će se čitatelj začuditi i možda ih doživjeti ružnim i neprihvatljivim, vidjeći ih potuno neispravnim, i sa značenjem koje ne odgovara stvarnosti. Međutim, neka cijenjeni čitatelj zna da to nije naš previd ili propust, nego su propusti pojedinaca koji su to prenosili. Mi smo sigurno prenijeli upravo onako kako smo čuli.”[2]

Imam Teberi dakle, jasno i nedvojbeno skreće pažnju da nije bilježio isključivo vjerodostojna predanja, te da odgovornost nose oni koji su ista prenosili. On ih je u ovom svom djelu zabilježio prvenstveno kao (potpuno povjerlijiv) prenosilac, a ne kao istraživač.

Zato je među prenosiocima od kojih je imam Teberi prenosio pojedina predanja bilo i onih koji nisu bili pouzdani, nego su ubacivali i prenosili neistine i netačne navode. Spomenut ćemo neke od njih.

Muhammed ibn Hamid er-Razi je bio Teberijev učitelj od kojega je prenio mnoga predanja koja je i navodi u svoja dva kapitalna djela iz povijesti i tefsira, međutim Er-Razi je osumnjičen za umetanje određenih netačnosti i neistina. Većina učenjaka koja se bavi ocjenama pouzdanosti prenosilaca ocjenjuje ga slabim i vrlo nepouzdanim.[3]

Lut ibn Jahja Ebu Mihnef je sljedeći nepouzdan prenosilac od kojeg je Taberi prenosio, a u djelu *Tarihul-umemi vel-muluk* brojimo 585 njegovih predanja u kojima priča o vrlo bitnim događajima koji su se desili u prvom dobu islamske države, počevši od smrti Allahovog

---

[1] Muhammed ibn Džerir ibn Jezid Ebu Džafer et-Taberi. Tumač Kur'ana i hadisa, povijesničar, fakih, učenjak jurisprudencije, imam i mudžtehid. Rodio se u Amulu u Taberistanu, 224. h.g., umro je 310., autor je poznatih djela: *Tarihul-umemi vel-muluk* i *Džami'ul-bejan fi te'vilil-Kur'an*.

[2] *Tarihul-umemi vel-muluk*, 1/52.

[3] Vidjeti: *Mizanul-i'tidal*, 3/530, 531.

Poslanika, s.a.v.s., pa sve do pada Umejevićke države. Lut je kod učenjaka hadisa negativno ocijenjen, tako Ibn Me'in o njemu kaže: ″Nije značajan kao prenosilac″. Ibn Hibban opet kaže: ″Pripovijeda apokrifna predanja i pripisuje ih pouzdanim prenosiocima″. A Zehebi zaključuje: ″Nije pouzdan kada prenosi vijesti i događaje iz povijesti″.[1]

Po gore izloženom dakle možemo ustanoviti koliko je bitno upoznati i shvatiti pristup i metode uleme koje su koristili u pisanju povijesti, i koliko je bitno da se to ima na umu prilikom čitanja takvih predanja. Ovo isto vrijedi i za ostale knjige koje se bave drevnim kazivanjima i vijestima iz prošlosti, pa i onih disciplina koje se dotiču same tradicije.

Pojedini historičari su opet slijedili metod koji se temelji na prijenosu predanja i kazivanja s njihovim nizom prenosilaca bez obzira o kojim se preniocima radilo, tj. ne obraćajući pažnju na njihovu pouzdanost. Držali su se gesla: ″Ko navede lanac prenosilaca (sened), taj je skinuo odgovornost sa sebe, a ostavio je da drugi dalje istražuju″. Oni su ustvari slijedili učenjake hadisa koji su bilježili hadise navodeći sva predanja zajedno s lancem njhovih prenosilaca. Međutim, učenjaci hadisa se nisu zaustavljali na ovome, i to je razlika između njih i autora knjiga povijesti, nego su ocjenjivali prenosioce i predanja, pravili pregled i reviziju, te odvajali ispravne od slabih i apokrifnih predanja i hadisa.

Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani navodi da je spomenuta metoda bila ustaljena kod većine učenjaka i pisaca predanja iz prvih generacija. ″Većina učenjaka iz perioda nakon dvjestote hidžretske godine, oni koji su zapisivali predanja i hadise, kada bi zabilježili hadis s lancem njegovih prenosilaca, smatrali bi da su tako skinuli odgovornost sa sebe.″[2]

---

[1] Vidjeti:*Tarihu Taberi*, poglavlje: *Mervijjatu Ebi Mihnef Lut ibn Jahja el-Ezdi*, Vrijeme pravednih vladara, 487, recnzija dr. Jahja ibn Ibrahim el-Jahja, izdanje I, Darul-asime, Rijad, 1410. h.g.

[2] *Lisanul-mizan*, poglavlje: Biografija imama Sulejmana ibn Ahmeda et-Taberanij, autora tri mu'džema: El-Kebir, El-Evsat i Es-Ssagir, 3/75, štampa: El-Me'arif en-nizamijje.

Naravno, ovo se odnosi na prenosioce koji su prenosili samo predanja i hadis, ali ne i na imame i učinjake koji su se bavili i predanjima i onima koji ih prenose, ocjenjujući njihovu pouzdanost i nedostatke.[1] Čuvanjem vjerodostojnosti predanja i hadisa čuvali su samu vjeru od izmjena i devijacija, na način da su se držali strogih pravila prihvatanja i odbacivanja predanja, shodno pouzdanosti lanca prenosilaca i samog predanja. Inače, tako decidno i odmjereno ustanovljena pravila nemaju sličnog primjera u prijašnjem, a ni u potonjem ljudskom iskustvu.

Zbog toga je obaveza da čitatelj knjige koja je pisana po gornjem metodu, naravno ako je to u mogućnosti, provjeri vjerodostojnost određenog predanja na osnovu pravila koja su uspostavili učenjaci hadisa, a koja su poslije svrstana u posebnu naučnu disciplinu iz hadisa nazvanu nauku o terminologiji hadisa. Ona se bavi ustanovljavanjem vjerodostojnosti predanja, općih vijesti, podataka kao i pouzdanosti prenosilaca koji to prenose.

Vjerodostojnost ili apokrifnost predanja, njihovo prihvatanje ili odbacivanje, postiže se koristeći dva metoda.

Prvi metod se sastoji od istraživanja, pregleda i ocjene pouzdanosti prenosilaca, oslanjajući se na izjave znamenitih kritičara i stručnjaka iz nauke *džerha* i *ta'dila*.[2] Za kojeg prenosioca utvrde da je pouzdan i povjerljiv, prihvatat će njegova predanja, a za koga utvrde da nije pouzdan, ili da je slab, ili da je možda prevarant, njegova će predanja odbaciti.

Drugi metod se sastoji u pregledu i kritici tekstova navedenih predanja shodno saglasnosti sa Kur'anom, vjerodstojnim sunnetom i osnovama izvedenim iz ova dva izvora. Na osnovu ovog metoda određuje se koji su tekstovi općepoznati, koji su rijetki i nepoznati, koji su derogirani, a koji ne.

---

[1] Za to postoje posebne dvije naučne discipline u hadisu, tkz. *el-džerh* i *et-ta'dil*.

[2] Učenjaci kao što su: imam Ahmed, Ibn Me'in, Buhari, Muslim, Šu'be, Ibnul-Mubarek, Er-Razi, Ibn Hadžer, Zehebi i drugi stručnjaci i ulema ove blagosljeve nauke. Njihove ocjene bilježe specijalizirana djela, tkz. *Kutubur-ridžal*, poput knjiga *El-Džerhu vet-ta'dil*, od Er-Razija, *Tehzibul-kamal*, od El-Mezzija, a posljednju je knjigu imam Ibn Hadžer skratio u knjigu kojju je nazvao *Tehzibut-tehzib*, da bi i tu knjigu skratio u sažetu i vrijednu knjigu *Takribut-tehzib*. Zehebi također ima mnogo knjiga iz ove oblasti, najbitnija je *Mizanul-i'tidal*, a pored nje ima i drugih pisanih radova, neki se bave pitanjima slabih prenosilaca, dok su neki specijalizirani za pitanja vjerodostojnih i pouzdanih prenosilaca...

Naravno, ovo je kadar učiniti onaj ko je kvalificiran za ovakva istraživanja i provjere, te ko poznaje osnove ove časne nauke i ko posjeduje određeno iskustvo i praksu. U suprotnom, onaj koji nema dovoljno predznanja treba se bojati Allaha, dž.š., i prepustiti posao meritornim stručnjacima iz ove oblasti.

Treći razlog – popustljivost

Treći razlog za pojedine propuste u knjigama iz povijesti dolazi od strane autora koji pokazuju određenu popustljivost u prenošenju povijesti, naročito one koja je vezana za rano doba islama. Oni to uspoređuju sa bilježenjem hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koje smatraju pretjerano strogim, a to je, tako mi Allaha, jedna od najvećih grešaka koje prave naši intelektualci. Ustvari, na ovakve je utjecala metodika pristupa povijesti od strane učenjaka zapadne provenijencije, koje ne zanima lanaca prenosilaca, niti njegova vjerodostojnost i cjelovitost. Najbolji primjer za ovo je kršćanska sveta knjiga Biblija, koja je zapisana bez lanca prenosilaca i sa zakašnjenjem od stotinjak godina. Ako je ovako sa svetom knjigom, onda je popustljivost prema drugim knjigama još veća.

Međutim, islamska povijest, povijest Poslanikove porodice, Ehli-bejta i ashaba, r.a., predstavlja dio same vjere i ona se ni u kom slučaju ne smije ravnati s drugim povijestima koje su pisane bez lanaca prenosilaca. Svako popuštanje u prihvatanju predanja, i svako neispunjavanje uvjeta koji su nužni da bi tu povijest označili kao ispravno prenesenu i zabilježenu utjecalo bi na vjerodostojnost hadisa, a samim tim i na samu vjeru.

Nalazimo ipak da neki ljudi imaju predrasude pa i zlobe prema islamu, što se najbolje vidi kroz primjer potvore na Ebu Hurejru[1], r.a, plemenitog i čestitog ashaba, najvećeg prenosioca

[1] Ebu Hurejre ibn Amir ibn Abd Ziš-šera, porijeklom je iz Devsa, nema saglasnosti oko njegovog imena, bio je plemeniti ashab, prenio je mnoge hadise od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i bio je pravo čudo što se tiče pamćenja. Poslanik, s.a.v.s., činio je dovu njemu i

Poslanikovog, s.a.v.s., hadisa, kojeg su na sve načine pokušali ocrnjeti i osuditi.

Postoje opet istraživači koji se isključivo bave raspravama oko pojedinih događaja koji su se desili u starijoj, ali i novijoj povijesti. Među njima, neki potvrđuju, a neki negiraju, i svaka strana predstavi svoje dokaze i trudi se da potvrdi svoj stanovište, iako od samih događaja nema nikakve posebne koristi, niti upućuju na kakvo korisno djelo. Kada je njihov odnos takav prema neznatnim i nevažnim stvarima, kako onda da se mi odnosimo prema povijesti Ehli-bejta i ashaba, r.a., koji su bili nositelji i bedemi dini-islama?!

Međutim, ovo ne znači da treba sve podatke iz prvog doba islama posmatrati i odnositi se prema njima kao prema hadisima u pogledu prihvatanja ili odbacivanja, nego treba razlikovati između vijesti i predanja.

Naime, ako određena kazivanja i predanja o Ehli-bejtu i ashabima sadrže govor o njihovoj skromnosti, hrabrosti, darežljivosti,

---

njegovoj majci. Umro je 57. h.g., a u knjigama i zbirkama hadisa zabilježeno je 5374 predanja koja on prenosi, kao što to navodi imam Ibn Hazm u svojoj knjizi *Dževami'u es-sira*. (Vidjeti: *El-Isabe fi temjizes-sehabe*, poglavlje: Biografija Ibn Hazma, Ibn Hadžer.) Kritike koje su usmjerene na plemenitog ashaba Ebu Hurejru, r.a., dolaze sa strane onih koji se povode za svojim hirovima, iz čuđenja prema velikom broju hadisa koje je prenio od Poslanika, s.a.v.s. Tako je Mahmud Ebu Rejja napisao knjigu *Ebu Hurejre šejhul-madire*, gdje je otvoreno napao ovog časnog ashaba, a Abdulhusejn Šerefuddin el-Amili napisao je knjigu koja se zove *Ebu Hurejre*, također u čuđenju od mnogobrojnosti predanja koje prenosi ovaj plemeniti ashab. Mada, postoje i oni koji su prenijeli mnogostroko više predanja od predanja Ebu Hurejre, r.a. Sam Abdulhusejn Šerefuddin el-Amili, naprimjer, u svojoj knjizi *El-Muradže'at*, (str. 308, izdavač: Mektebetul-elfejn) bilježi da je alejhis-selam Ebanu ibn Osmanu rekao: "Eban ibn Teglib je od mene prenio trideset hiljada hadisa, pa ih i ti prenosi." Ovaj tekst se također nalazi u *Ridžalen-nedžašij*, (1/79-78, izdanje I, Darul-adva', recenzija: Muhammed Dževad en-Na'ini.) Džabir el-Džu'fi, jedan od prenosilaca koje je posebno cijenio autor knjige *El-Muradže'at*, prenio je 210 hiljada predanja, dakle skoro četvrt miliona predanja! Zar se ne treba prije začuditi ovom ogromnom broju predanja umjesto predanja velikog ashaba Ebu Hurejre, r.a., čiji je broj manji za skoro četrdeset puta? Inače, kao što spominje dr. Muhammed el-A'zami, hadisi koje prenosi Ebu Hurejre dostižu cifru od samo 1336 hadisa, i to nakon brisanja lanaca prenosilaca koji se ponavljaju više puta. (Vidjeti: *Ebu Hurejre fi dav'i mervijjateh*, str.76.) Učenjacima je također poznato da ovaj plemeniti ashab nije bio usamljen u prenošenju većine hadisa, jer su mnogi ashabi prenijeli hadise ko je i on prenio, a sasvim je mali broj hadisa koje Ebu Hurejre prenosi sam. Na sumnje koje je iznio Mahmud Ebu Rejja odgovorili su mnogi učenjaci, između ostalih poznati alim El-Mu'allimi u svojoj knjizi *El-Envarul-kašife*, kao i dr. Muhammed Ebu Šehbe, u knjizi *Difa'un anis-sunne*, i Abdulmun'im el-Izzi u knjizi *Difa'un an Ebi Hurejre*. Na sumnje Abdulhusejna Šerefuddina el-Amilija odgovorio je cijenjeni šejh Abdullah en-Nasir u knjizi *El-Burhanu fi tebri'ati Ebi Hurejre minel-buhtan*.

žrtvovanju, lijepom ahlaku i naravi, o njihovoj blagosti i milostivosti, a da se to ne protiv općim postavkama u vjeri i prihvatljivi su zdravom razumu, onda nema nikakve smetnje da se ovakva predanja prenose i bilježe. Naravno, uvjet je i da ne sadrže uvrede na račun Ehli-bejta i ashaba, r.a.

S druge strane, ako kazivanja sadrže govor koji stvara smutnju, ili navodi kritične stavove, ili uvrede na račun pripadnika Ehli-bejta i ashaba, na njihovu čast i ugled, ili ako sadrže nešto što se protivi općim temeljima vjere, ili neumjesan govor koji odbacuje zdrav razum, onda ovu vrstu kazivanja treba pažljivo pregledati i napraviti decidnu kontrolu lanca prenosilaca. Potom se realno prosudi ocjena vjerodostojnosti i shodno njoj se zauzima stav prema samom predanju.

POGLAVLJE II

Vrste predanja koja sadrže propuste i optužbe na račun Ehli-bejta i ashaba

Propusti u predanjima, te predanja koja sadrže optužbe i sumnje na račun Ehli-bejta i ashaba, r.a., mogu se sažeti u četiri vrste.

Predanja i kazivanja koja su nepouzdana

Prva vrsta su optužbe i uvrede koja su osnovi izmišljena i imaju lažan lanac prenosilaca i nepoznat tekst. Ovakvih predanja ima mnogo, i toga treba biti svjestan prilikom čitanja, jer ih ima koja se pripisuju Ehli-bejtu i ashabima, r.a., mada takvo nešto što nikako ne odgovara njihovom dostojanstvu i časti, i vrijednosti općenito. Navest ćemo kasnije i koja su to predanja i koje knjige u posebnom poglavlju *Knjige koja su iskrivile islamsku povijest*.[1]

Ove knjige dakle sadrže mnoštvo slabih, lažnih i izmišljenih predanja i kazivanja o Ehli-bejtu i ashabima, r.a. Pravilo u odnosu prema ovoj vrsti literature je da se uopće na obraća pažnja na knjige koje tako predstavljaju povijest i da se ne uzimaju kao predmet za eventualni odgovor. Musliman se ne oslanja na lažne i nesigurne podatke koji se tiču njegove vjere i akide, a Ehli-bejt i ashabi, r.a., su dio muslimanske akide. Lažni i izmišljeni hadisi, i oni koji nemaju nikakvog osnova, nisu i ne mogu biti izvor u vjeri, a naročito pouzdan izvir, jer to bi značilo na drugoj strani ostaviti tačne i vjerodostojne tekstove kojima se ne može pripisati nikakva sumnja, iz Allahove, dž.š., knjige i Poslanikovog, s.a.v.s., vjerodostojnog sunneta. Časni Kur'an je pripadnike Ehli-bejta jasno opisao kao čiste i čestite vjernike, a ashabe je u nekoliko časnih ajeta jasno pohvalio i kazao da je Uzvišeni s njima zadovoljan. Npr. o Ehli-bejtu Uzvišeni Allah kazuje sljedeće: **"Allah želi da od vas, Porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti."**[2] Ovaj ajet ukazuje na vrijednost pripadnika Ehli-bejta; Allah ih je ovim ajetom očistio i ukazao im

[1] Vidjeti u petom poglavlju knjige, str.63.
[2] El-Ahzab, 33.

počast, sačuvao ih je i udaljio od svake nečistoće, nevaljaštine, loših djela i ružnog ahlaka.

Također, Uzvišeni Allah hvali ashabe na mnogim mjestima u Svjoj Knjizi, a u jednom ajetu opisuje ih ovako: **"Vidiš ih kako ruku' i sedždu čine, želeći od Allaha obilje i zadovoljstvo."**[1]

Allah, dž.š., u ovom ajetu kazuje o svojstvima i stanju ashaba, da često i skrušeno klanjaju, ruku' i sedždu čineći. Također, ukazao je koliku iskrenost i vjeru nose u svojim srcima, rekavši da oni to rade "želeći Allahovo obilje i zadovoljstvo."

Naravno, motivi i namjere su skriveni u dubini srca i ne poznaje ih niko osim Uzvišenog Allaha, jer On poznaje nevidljivo i vidljivo, i samo On zna da je ta njihova želja oličenje iskrenog traženja Allahovog zadovljstva i nagrade.

Allah nam u drugom ajetu ukazuje na odnose koji su vladali među ashabima, pa je, obraćajući se Poslaniku, s.a.v.s., rekao: **"On tebe podržava Svojom pomoći i vjernicima, i On je sjedinio srca njihova."**[2] Ajet dakle kazuje kako su srca pripadnika Ehli-bejta i ashaba sjedinjena na jednoj riječi, u okrilju tevhida, islama i ljubavi.

Ovakvi i slični ajeti su nepatvoreni izvor na koji se treba pozivati i na osnovu kojeg treba odbaciti sve što mu je oprečno, bez obzira ko to prenosi i zapisuje, kao i sve što sadrži lažne i izmišljene podatke o Ehli-bejtu i ashabima, r.a., koji se jasno protive navedenim ajetima.

---

[1] El-Feth, 29.
[2] El-Enfal, 62, 63.

Jedan je pjesnik lijepo i istinito rekao kada je izrecitirao sljedeće stihove:

Ljubav je prema ashabima i Ehli-bejtu sunnet
Allaha s ljubavlju ću tom sresti kad preselim na ahiret.
Njihova je veza Ahmedov šerijat
Oca i majku žrtvujem za njih i za njihov rahat.
Pravim putem oni su hodili
I vjeru Allahovu oni su učvrstili.
Primjer je Ehli-bejta i ashaba
Poput jedne duše i dva tijela.[1]

Na kraju, treba znati da Ehli-bejta i ashabi, r.a., nisu tražili niti bi bili zadovoljni da se podržavaju lažnim i izmišljenim hadisima, pa makar govorili o njihovim vrlinama i počastima. A niko osim oholih i neznalica ne poriče njihovu vrijednost.

Predanja o vrlinama Ehli-bejta i ashaba pomiješana sa izmišljotinama

Ova vrsta predanja sadrži priče i podatke koji govore o vrlinama i lijepim osobinama Ehli-bejta i ashaba, ali koje su od strane prevaranata i lažljivaca pomiješane s raznim neistinama i izmišljotinama.

Čudno je da smutljivci od kojih dolaze ovakve podvale ne obraćaju pažnju na pouzdane vijesti i predanja koji se protive i suprotne su mitovima i izmišljotinama koje proturaju. Navest ćemo nekoliko primjera.

Ratovi koje je Ebu Bekr es-Siddik, r.a., nakon smrti Allahovog Poslanika, s.a.v.s., vodio protiv otpadnika od islama bili su odziv Poslanikovoj, s.a.v.s., naredbi da se pogubi murted – otpadnik od vjere. Ti ratovi su u stvarnosti bili svojevrsna odbrana islama i muslimana, međutim pojedinci ovaj njegov povijesni čin predstavljaju

---

[1] Vidjeti: *Nunijjetul-Kahtani*. (Prepjev prevodioca.)

kao loše djelo. Naime, ovakvi šire i bacaju sumnje na ovaj veliki i sudbonosni potez nasljednika Allahovog Poslanika, potvarajući ga da je ratovao protiv muslimana i onih koji mu nisu htjeli dati prisegu.

Zaboravili su bezrezervnu podršku koju su Ebu Bekru dali prvaci među ashabima, i ne samo to, nego i saglasnost ummeta da je to bio ispravan i presudan postupak. Zaboravili su također podršku i blagoslov koje su mu iskazali imami Ehli-bejta, na čelu sa Alijom ibn Ebi Talibom, r.a.

Ebu Bekr, r.a., je naime konsultirao Aliju, r.a., da li da pokrene rat protiv otpadnika od vjere koji su nakon Poslanikove, s.a.v.s., smrti odbili izdvajati zekat. Upitao ga je: ″Šta ti kažeš Ebu Hasane?″ Alija mu je odgovorio: ″Kažem, ako im išta ostaviš od zekata koji je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzimao od njih, onda si protiv sunneta Allahovog Poslanika, s.a.v.s.″ Ebu Bekr na to kaza: ″Ako tako kažeš, ratovat ću protiv njih ako mi uskrate koliko je jedno uzde (od jahalice).″[1]

Ovo je jedan od primjera i dokaza Alijine, r.a., iskrenosti prema Ebu Bekru, r.a., koji svojim savjetima pokazuje brigu da se sačuva hilafet i muslimansko jedinstvo i snaga. I u narednom primjeru, kada je Ebu Bekr, r.a., lično krenuo prema Zil-kassu u rat protiv otpadnika, Alija mu najiskrenije i mudro daje sljedeći savjet. Naime, od Ibn Omera, r.a., se prenosi da je rekao: ″Kada je Ebu Bekr krenuo prema Zil-kassu, uzjahavši svoju jahalicu, odstranio ga je Alija ibn Ebi Talib, r.a., i rekao mu: ′Kažem ti ono što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao u bici na Uhudu: ′Povuci svoju sablju, i ne ostavi nas na cjedilu svojim gubitkom! Vrati se u Medinu, jer tako mi Allaha, ako te izgubimo islam više neće nikada stati na noge.′″[2] Ebu Bekr, r.a., je poslušao savjet iskrenog i povjerljivog Alije, r.a., i vratio se u Medinu.

I pored svega, mogu se čuti oni koji ovaj rat smatraju nepravednim, poput jednog koji kaže: ″Oni su nepravedno i nasilnički nazivali plemena koja su odbila Ebu Bekrov hilafet otpadnicima.″[3] A ko ih je tako nazvao? Zašto ih ne opišu, i zašto ne kažu zašto su tako

---

[1] *Er-Rijadun-nedire*, 670, Muhibb et-Taberi, *Esmal-metalib fi sireti emiril-mu'minin Ali ibn Ebi Talib*, 144, dr. Alija es-Salabi.
[2] Vidjeti: *El-Bidaja ven-nihaja*, Ibn Kesir, 6/314-315.
[3] *Kamil en-Nedždžar ve džerimetul-irtidad*, Nebil el-Kerhi, 48.

nazvani, i koji su im dokazi za to? Zaista, kada neko sudi o povijesti na način koji nema nikakve veze sa istraživačkim radom, jedini argumenti koji mu ostaju su insinuacije i izmišljanja. Najblaže rečeno, nekorektan način da se cijeni povijest.

Drugi primjer "igranja" sa poviješću od strane pojedinaca je predstavljanje okršaja vladara pravovjernih Alije, r.a., sa haridžijama. Ovaj sukob je praktično ostvarenje onoga što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nagovijestio da će se desiti, a borba protiv njih predstavljala je izvršenje njegove naredbe da se treba boriti protiv njih. Međutim, postoje oni koji su izokrenuli pozitivna Alijina, r.a., djela, te su njegovu sposobnost, iskustvo i upravljanje "ocijenili" lošim djelima. Slučaj Abdullaha ibn Abbasa, r.a., kojeg je Alija, r.a., poslao da pregovara sa haridžijama predstavlja jedan od najjasnjih i najeklatantnijih dokaza za navedeno.[1]

Također, odricanje od hilafeta od strane imama Hasana, r.a., a u korist Muavije, r.a., neki predstavljaju potpuno oprečno stvarnosti. Hasanov gest je ostvarenje onoga što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., najavio da će desiti – da će on pomiriti dvije skupine vjernika, spriječivši da se prolijeva krv muslimana i tako što će ih praktično ujediniti. Međutim, smutljivci su njegov podvig i dobročinstvo pretvorili u loše djelo, a neki su mu čak "oduzeli" mjesto prvaka džennetskih mladića, dajući mu ime Ponizatelj vjernika.[2] Usto su ga napadali i ismijavali, ignorirajući pohvale Allahovog Poslanika, s.a.v.s., upućene Hasanu, a jednom je, govoreći o njemu, rekao: "Ovaj moj sinak je prvak, s njim će Allah pomiriti dvije velike skupine muslimana."[3] I zaista, tako se i dogodilo.

Također, skupljanje časnog Kur'ana po uputama trećeg halife, šehida Osmana, r.a., neki su iskoristili za napad na njegovu ličnost, iako ummet do današnjeg dana ovo njegove djelo smatra jednim od

[1] Vidjeti: *Tarihu Ibn Haldun*, 2/176.
[2] Vidjeti: *Sijeru e'alami en-nubela'*, 3/147-272, Zehebi. Također: *Tahaful-uquli an Ali Er-Resul*, Ibn Šu'be el-Harrani, 308.
[3] Buhari (2704).

najvažnijih i sudbonosnih događaja u povijesti. Njemu pripada nagrada za ovo dobročinstvo čiju korist za islam i muslimane ne zna niko osim Allaha, dž.š., pa potom uleme dini-islama.

Alija ibn Ebi Talib, r.a., nije dozvoljavao da se priča loše o Osmanu, r.a., i znao bi reći: ″O ljudi, ne govorite ružno o Osmanu, nego, govorite samo dobro, jer tako mi Allaha, on nije učinio ono što je učinio (skupio Kur'an u jednu cjelinu), nego ispred (i uz saglasnost) svih nas ashaba. A tako mi Allaha, da sam ja bio vladar, učinio bih isto što i on.″[1]

Zaista, mnogobrojni su ovakvi i slični primjeri gdje se istina i vrijednost pretvaraju u laž, osude i optužbe Ehli-bejta i ashaba, r.a., a nadamo se da će i nekoliko spomenutih biti dovoljno kao objašnjenje ovakvih propusta u pisanju povijesti i jedna vrsta upozorenja njenom čitatelju od podvala koje mu se serviraju.

Predanja u kojima je osnova hadis, a uz njega dodato niz neistina

Dakle, u ovoj vrsti propusta u pisanoj povijesti radi se o predanjima koji imaju osnovu priče u nekom pouzdanom i vjerodostojnom hadisu, no na to je dodano niz neistina i izmišljotina tako da se, ponekad i potpuno, izokrene smisao hadisa. Hadis od nekoliko riječi se pretvori u cjelinu, ponekad i u cijelu knjigu laži i mitova.

Ovdje ćemo navesti primjer događaja u plemenu Sekif. Radi se naime o poznatom hadisu koji u originalu nije duži od jedne stranice, ali su na to pojedinci dodavali izmišljene riječi i rečenice koji se suprostavlja ispravnoj predaji, predstavljajući to kao kompletan hadis. Potom su neki autori podstaknuti vlastitim fanatizmom i pristrasnošću napisali o tome cijelu knjigu, s namjerom da uvrijede i ocrni ashabe, r.a. Tako je uradio El-Dževheri u svojoj knjizi *Es-Sekif*[2], kao i još par autora kojih su pisali o Sekifu, dodavajući na hadis

---

[1] *Fathul-bari*, 9/18, Ibn Hadžer, koji kaže: ″Lanac prenosilaca je pouzdan″, *Esnal-metalib fi sireti emiril-mu'minin Ali ibn Ebi Talib*, 190, Ali es-Salabi.

[2] O ovome detaljnije u posljednjem dijelu knjige.

izmišljotine i neistine. Slično je dodavano i na tkz. hadis rezijjetul-hamis[1], ali i niz drugih.

U svakom slučaju, čitatelj povijesti bi morao biti oprezan, trebao bi provjeriti vjerodostojno predanje da bi prepoznao pravu priču od onog što je dodano. Vrlo često, osnova priče je uzeta iz pouzdanih izvora i ima svoj vjerodostojan lanac prenosilaca, dok su dodaci uzeti iz nepouzdanih izvora, sa izmišljenim lanacem prenosilaca, a ponekad i bez njih.

Nesumnjivo je dakle, da ovi nepoznati dodaci igraju važnu ulogu u gubljenju činjenica i zbunjivanju mnogih ljudi, te doprinosi da neki od njih ispisuju umnogome iskrivljenu islamsku povijest, osuđujući pritom najistaknutije ličnosti ummeta na osnovu optužbih zasnovanih na netačnim navodima.

Predanja koja je prenosilac pogrešno prenio

U četvrtu vrstu propusta u pisanoj povijesti spadaju predanja i hadis u kojima je niz prenosilaca ispravan, i u tekst nije ništa dodato ni oduzeto, ali postoje pojedine greške koje je učinio jedan prenosilac, jer nijedan čovjek nije bezgrješan i savršen, bez obzira u kojem mjestu i vremenu živjeo.

A ne kaže se džaba: "ko je taj koji ne griješi," i "niko nije savršen."

Ispravno ubjeđenje o ashabima, r.a., je da su u pogledu griješenja kao i druga ljudska bića, nekad rade ispravno a nekad griješe. I njima se dogodi da zaborave ili previde, kao i ostalom svijetu, i zato ih ne smatramo savršenim i bez grešaka.[2] Međutim,

[1] Za pojašnjenje hadisa rezijjetul-hamis, njegove lance prenosilaca i odgovor na sumnje koje postoje oko ovog hadisa vidjeti: *El-A'qdun-nefis bidiraseti hadisil-hamis*.

[2] Ovo nije u koliziji sa tvrdnjom da su ashabi pravični, jer postoji razlika između pravičnosti i bezgrješnosti. Pravičnost ne znači da se ne čine greške i grijesi, to nijedan učenjak nije rekao, jer to nije slučaj osim sa poslanicima i vjerovjesnicima koji su bezgrješni. Misli se naime na pravičnost kod prihvatanje hadisa od ashaba, r.a., u smislu da ne treba garancija za njihovu dosljednost, niti se treba zamarati tražeći razloge njihove pravičnosti, jer je njih

treba znati da su njihova dobra djela ispred njihovih grešaka, jer Allah najbolje zna, kada usporedimo njihove greške s njihovim vrlinama i dobrim djelima koje su učinili, i kada tome pridodamo džihad koji su vodili u ime Allaha, dž.š., podržavajući Njegovu vjeru, vidjet ćemo da su njihove greške poput trunja pijeska u pješčanim dinama, ili poput kapi vode u rijeci...

Zato, kada vidimo da je neko predanje vjerodostojno, nakon što smo stavili njegove prenosioce na vagu nauke o džerhu i ta'dilu[1], te bude očito da je ashab napravio grešku ili propust, traži se najrazumnije i najumjesnije opravdanje i isprika za njegov postupak.

Ibn Ebi Zejd el-Kajrevani je ovako kazao: "Ne treba pričati o nespurazumima koji su se desili između ashaba, oni su ljudi koji su najpreči da im se nađu najbolje isprike, i o kojim treba najljepše misliti."[2]

A Ibn Dekik el-I'd navodi sljedeće: "Dio onog što je prenošeno o prepirkama i neslaganjima između ashaba je izmišljeno i lažno, i na to ne treba obraćati pažnju. A ono što je od toga tačno tumačit ćemo na najbolji način, jer je njih Allah prethodno pohvalio. Ono što dolazi poslije treba tumačiti na najumjesniji način, jer sumljičenje ne poništava vrijednost i poznatu istinu."[3]

Amidi kazuje nešto slično: "Obaveza je lijepo misliti o Poslanikovim, s.a.v.s., ashabima, i ostaviti nesporazume koji su se desili među njima, a ono što su kazali i učinili ne tumačiti osim kao dobronamjerne postupke potekle iz njihovog plemenitog uvjerenja ili kao plod njihovog idžtihada. Ovakav stav prema ashabima zauzimamo jer je tako uvriježeno u našim čulima i naravima, i zbog raznih predanja i vijesti koje su nam došle na način *mutevatir* i *ahad*[4], i

---

Kur'an pohvalio, a i Allahov Poslanik, s.a.v.s. Vidjeti: *I'tiqadu ehli-sunneh fis-sehabe*, 93, Vehibi, i *El-Menhedžu fit-te'amuli me'a rivajati ma šedžere bejnes-sahabe*, 49, dr. Muhammed Ebil-Hajl.

[1] El-džerh i et-ta'dil su dvije naučne discipline u hadisu koje se bave proučavanjem svojstava i ocjenom pouzdanosti prenosilaca. (Op. prev.)

[2] *Mukaddimetu risaleti Ebi Zejd el-Kejravani*, 23, sa komentarom Saliha el-Ebija el-Ezherija.

[3] *Ashabu Resulillah ve mezahibun-nas fihim*, 360, Abdulaziz el-Adželat.

[4] *Mutevatir* hadis ili predanje, ili način *mutevatir* podrazumijeva da ga je prenio veći broj prenosilaca, (po nekima preko 10, a po nekima 40), prenoseći od skupine prenosilaca, i tako iz generacije u generaciju, da je nemoguće da to bude izmišljeno ili neistina. *Ahad* je način

zbog onoga što o njima kazuje časni Kur'an i sunnet, i zbog toga jer je ulema ummeta saglasna da su oni zbog svojih zasluga hvale vrijedni, toliko da to nije nužno proglašavati, a većina onog što im je pripisano od ružnih postupaka i djela koja se kose sa šerijatom nemaju nikakvog osnova nego su klasične izmišljotine i potvore na njih od ljudi koji se povode za svojim prohtjevima i neprijateljskim motivima..." Na kraju je zaključio: "Ono što je do nas sigurno preneseno i nema osnove da se odbaci (vezano za nesporazume među ashabima ili eventualne greške), obaveza je razumijevati na najbolji način, i koliko smo u mogućnosti, za to naći najljepše i najdostojnije tumačenje. U suprotnom, treba se distancirati od tumačenja takvog predanja, držeći da ono postoji, ali da se do njega nije uspjelo doći i da je ostalo nejasno. Ovakav odnos priliči onome koji se drži vjere i svakom onom koji posjeduje vrijednost, i ovakav je odnos garant da se neće upasti u grešku. A šutnja čovjeka o onome što nije obavezno reći bolja je nego da se miješa u ono što ne poznaje, naročito ako će tako vjerovatno upasti u manje ili veće greške, ili u sumnje, ili će biti prinuđen da izmišlja i potvara kako bi zaokružio priču."[1]

Nažalost, postoje pristrasni pojedinci koji uveličavaju greške ashaba, štaviše, zbog određenih vlastitih motiva i ciljeva postao im je sav posao da kopaju po povijesti, tražeći propuste i greške, kao da su ta pitanja koja razdvajaju istinu od laži, i kao da će ko to prihvati biti vjernik, a ko odbaci nevjernik ili licemjer.

Odsutnost pouzdanih i preciznih podataka oko pojedinih nesporazuma koji su izbili između ashaba, r.a., obavezuje nas da se prema njihovim ličnostima i njihovom životu odnosimo shodno Allahovoj pohvali koju im je iskazao u časnom Kur'anu, jer to je autentičan i siguran osnov. A kada istraživač i čitatelj pronađe tačan lanac prenosilaca nekog predanja, opet će slijediti spomenuti osnov, tj. polazit će od činjenice da Allah hvali generaciju ashaba koji su se družili s Poslanikom, s.a.v.s., boreći se uz njega za uzdizanje dini-islama. Allah, dž.š., sigurno ne bi hvalio narod koji i u budućnosti

---

prijenosa kada se bar u jednoj generaciji nalazi samo jedan prenosilac koji prenosi dotično predanje. (Op. prev.)

[1] Vidjeti: *Gajetul-meram*, 1/390.

neće biti zaslužan takvih pohvala. A Allah je Znalac i u o svemu obavješten!

Mi znamo da su ashabi kao i ostali ljudi; događalo im se da pogriješe i naprave propuste, ali osuđivati ih za zlo, sumnjičiti ih za loše namjere, potvarati ih za licemjerje i ljubav prema vlasti znači pored ostalog pripisivati sebi jedno isključivo Allahovo svojstvo – poznavanje nevidljivog. Jer, osuđivati ih na osnovu sumnji i za nešto što je u dubini srca, što ne zna niko osim Allah, znači pripisivati sebi znanje nevidljivog koje Allah, dž.š., nije nikome otkrio.

Mi u svakom slučaju moramo biti predostrožni prema predanjima koja su prezintirali pojedini orijentalisti[1] i autori poznati po povođenju za svojim strastima, koji su sporećkanja i nesporazume između ashaba predstavili na osnovu nepouzdanih, a ponekad i izmišljenih predanja. Također, nekada su to činili iz nekorektnih namjera koje ne dolikuju istraživaču i piscu povijesti, predstavljajući ashabe kao ratoborne bolesnike za vlašću i položajem.

Dovoljno nam je povijesti koja je zabilježena sa vjerodostojnim lanacem prenosilaca i koja u sebi ne nosi nikakve kontradikcije i nelogičnosti. To je bolje nego da nam povijest bude mješavina neistina, izmišljotina i pretpostavki, i materijal za svakog ko hoće unijeti sumnje i nejasnoće u redove vjernika i ocrnuti generaciju ashaba koji su bili svjedoci Vjerovjesništva i Objave koja je silazila s neba.

Ne može se prihvatiti nikakav postupak ili predanje za koje ne znamo ko ih je učinio ili izrekao i ako nisu vjerodostojni, ne smatrajući to svetim, ne uvećavajući ni umanjujući vrijednost prenesenog.

Ukratko, svako vjerodostojno i pouzdano predanje je dobro došlo, pa makar bilo skromno i kratko, a daleko bile izmišljotine, mitovi, knjige i zbirke sa lijepim ili ružnim sadržajem, pohvalama i

[1] Postoji nemali broj orijentalista koji su ciljali ocrnjeti islamsku povijest i vjerovanje, između ostalih: Arthur John Arberry, David Samuel Margolioth, A. J. Vensink, Duncan Black Macdonald, Samuel Zvemer, Gustav Von Grunbaum... Brojne su knjige napisane od strane muslimanskih učenjaka kao odgovor na djela orijentalista, spomenut ćemo između ostalih sljedeće: *Tarihuna bejne tezvir-e'ada ve gafletil-ebna'*, akademik Jusuf el-Azim, izdavač: Darul-kalem, *El-Istišraku vel-musteširikun*, šejh Mustafa es-Sebai', izdavač: Darul-bejan, *Mevkifu minet-tarihil-islami*, dr. Hamid el-Halife, izdavač: Darul-kalem.

pokudama[1], bez obzira na koliko se izvora pozivali, ako im vjerodostojnost nije provjerena i potvrđena na osnovu oštrih uzusa učenjaka koji istražuju istinita i tačna predanja i zapise.[2]

Međutim, nevjerovatno i posve čudno je kako pojedinci svoja naučna istraživanja usklađuju s onim što žele u svojim dušama, potkopavajući istinsku naučnu metodologiju proučavanja i zapisivanja povijesti. Tako je npr. radio Murteda el-Askeri u svojoj knjizi *Abdullah ibn Seba'*, u kojoj je totalno zanijekao činjenice i ulogu Ibn Seba'a, zaobilazeći i negirajući podatke koji su potpuno sigurni. S druge strane, kada neko predanje govori o ashabima u smislu koji je odgovarao autoru, onda ga je prihvatao, bilo slabo ili čak izmišljeno. Bitno je dakle postići cilj koji autora zadovoljava, i ništa više, daleko od naučne preciznosti i neutralnosti. Nigdje ni traga od naučne metodologije za koju se podižu slogani.

Mi otvoreno pozivamo da se izučava povijest islama i bitnih događaja, naročito iz doba prve generacije koja je pronijela ovu vjeru, ali koristeći naučnu metodiku i objektivnost!

Sam Et-Tabtaba'i je tumačeći ajet: "Ne govori ono što ne znaš! I sluh, i vid, i razum - za sve to će se, zaista, odgovarati," rekao sljedeće: "U ovom se ajetu zabranjuje da čovjek priča i slijedi ono o čemu ne posjeduje znanje, a općenitost ajeta uključuje i ono što se odnosi na vjerovanje i na sama djela. Tako kažemo: Ne vjeruj u ono što ne poznaješ, i ne govori ono što ne znaš, i ne uradi ono što ne znaš uraditi; jer sve ovo podrazumijeva određeno slijeđenje, a potom i djelovanje koje traži sama ljudska priroda. Zato treba slijediti ono što se zna i klonuti se onog što se ne zna, a čovjek po svojoj prirodi u svom životu želi ono što odgovara istini i stvarnosti, bilo da se tiče

---

[1] Postojalo je vrijeme kada se selektivno napadalo sve što je vezano za arapsku povijest. Npr. Šu'ubije je pokret (imao je za cilj obezvrijediti Arape, uglavnom je dolazio od strane Perzijanaca) koji se pojavio nedugo nakon doba prvih osvajanja u islamu, kao nacionalistička reakcija i osveta prema Arapima koji su pronijeli islam. Tako su se pojavili fanatici i sljedbenici novotarija, takmičeći se međusobno ko će napisati knjigu sa više mahana na račun Arapa. Na to je uzvraćeno pisanjem knjiga koje kazuju o mahanama Perzijanaca i općenito nearapa. U svakom slučaju, ne može se oslanjati na knjige koje su pisane iz osvetoljublja jer one nemaju objektivan pristup stvarnosti i oskudjevaju duhom znanstvenog istraživanja. Vidjeti: *Eš-Šu'ubijje aduvvul-arabil-evvel*, Hajrallah Talfah, Izdavač: El-Me'arifu, Bagdad.

[2] *Ahdasu ve ehadisu fitnetil-herdž*, dr. Abdul-Aziz Dehhan.

vjerovanja, bilo samih djela. Poznato je ono za što možemo reći: 'Zaista je to tako!', dok za ono što je sumnjivo, nejasno i upitno ne možemo reći 'zaista je to tako', ili 'zaista je to to...'"[1]

Također, Hasan Kašefu el-Gita' rekao je sljedeće: "Ono što nije došlo u (šerijatskom) tekstu, u Kur'anu ili sunnetu, mijenja svoj propis shodno svojoj promjeni, a ostaje početno pravilo da je osnova netačnost."[2]

---

[1] Vidjeti: *Tefsirul-mizan*, 13/92.
[2] *Šerhu mukaddimeti kešfil-gitaa'*, rad br. 47.

POGLAVLJE III

Pravila za odgovor na sumnje u Ehli-bejt i ashabe

Svaki odgovoran musliman bi trebao biti svjestan šest bitnih stvari koje se odnose na povijest Ehli-bejta, r.a.

Visoki ugled Ehli-bejta je olakšao da se pojedini neprijatelja islama infiltriraju među muslimane, podizanjem parola o ljubavi prema Ehli-bejtu, iskazujući im navodnu podršku, i izmišljajući hadise o njihovoj prednosti. I kao neizbježan rezultat koji nakon toga slijedi, ljudi koji većinom vole Ehli-bejt prihvatli su njihove vrline, bez kritike i kontrole da li se radi o izmišljenim hadisima. Zato vidimo prvake Ehli-bejta, r.a., kako na ovo vrlo jasno upozoravaju, ukazujući da je to jedna činjenica koja se dogodila i da svako ko cijeni Ehli-bejt treba biti oprezan i odbaciti izmišljotine i laži koje se na njih odnose.

Jedan od imama časnog Ehli-bejta, r.a., Dža'fer es-Sadik, Allah mu se smilovao, rekao je doslovno ovako: ″Ljudi su zaista mnogo toga slagali o nama.″[1] A potom je podigao glas, rekavši: ″Mi pripadnici Ehli-bejta smo iskreni, ali nismo sačuvani od lažljivaca, koji, kada na nas slažu, umanje našu iskrenost među ljudima.″[2]

Šerik ibn Abdullah el-Kadi navodi čime su se služili ljudi koji su se približili Dža'feru, tvrdeći da su prenosili od njega: ″Ebu Omer el-Kaši prenosi da je Jahja ibn Abdulhamid el-Hamani u svojoj knjizi napisanoj da potvrdi imamet Alije ibn Ebi Taliba, r.a., rekao Šeriku: 'Neki ljudi kažu da je Dža'fer ibn Muhammed slab u prijenosu hadisa', a ovaj je odgovorio: 'Reći ću ti o čemu se radi, Dža'fer ibn Muhammed je bio dobar i pobožan musliman, ali su ga poslije počele posjećivati neznalice, stalno ga obilazeći, pa su izlazili među ljude i govorili 'prenosio nam je Dža'fer', pa su prenosli predanja koja su njemu pripisivali, a bila su puna laži i izmišljotina. I živjeli bi od toga, naplaćujući ljudima kada bi im prenosili te izmišljotine, a obični su ljudi to slušali, pa su neki povjerovali i tako propali, a neki su to porekli i odbacili.'″[3]

Imam Dža'fer es-Sadik također kazuje sljedeće: ″El-Mugire ibn Se'id je uvijek koristio laži kada je prenosio od moga oca, tako je

---

[1] *Biharul-envar*, 2/246, El-Medžlisi.
[2] *Džami'ur-ruvat*, 2/221, Muhammed el-Erdebili el-Ha'iri, *Kullijjetun fi i'lmir-ridžal*, 26, Dža'fer es-Sebhani.
[3] Vidjeti: *Ridžalul-Kašij*, 208, 209, i *Biharul-envar*, 25/302, 303, El-Medžlisi.

uzima knjige od svojih prijatelja, a El-Mugirini prijatelji su se zaklanjali iza prijatelja moga oca, od kojih bi uzimali knjige i davali ih El-Mugiri. Ovaj je poslije u te knjige nadopisivao govor koji poziva u nevjerstvo i ateizam, pripisujući to mome ocu, i onda bi te knjige davao svojim prijateljima da ih dalje šire."[1]

Druga bitna činjenica koja se treba znati o predanjima vezanim za Ehli-bejt je da su izmišljeni i apokrifni hadisi koji govore o njihovim vrlinama, isto kao i u vezi vrlina ashaba, r.a., deset puta mnogobrojniji od broja vjerodostojnih hadisa koji kazuju o njihovim vrlinama. Zbog toga ne treba prihvatati takve hadise niti ih širiti dok se ne utvrdi njihov lanac prenosilac i vjerodostojnost teksta.

Nužno je također znati da vrijednosti koje govore o pripadnicima Ehli-bejta nisu isključivo za njih i da takve ili slične vrijednosti ne posjeduje niko drugi. Ovdje se može primijeniti poznato pravilo koje kaže: "Nečija vrijednost ne znači da istu neko drugi ne posjeduje."[2]

Navest ćemo primjer da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., o Aliji, r.a., pripadniku Ehli-bejta, kazao sljedeće: "Dat ću ovaj bajrak čovjeku pod čijim će vođstvom Allah dati pobjedu, koji voli Allaha i Njegovog Poslanika, i kojeg voli Allah i Njegov Poslanik."[3]

Da li iz ovog hadisa možemo zaključiti da je ovakva čast uskraćna drugim članovima Ehli-bejta, i da nrp. Allah, dž.š., i Njegov Poslanik, s.a.v.s., ne vole Hasana i Husejna? Naravno da ne, jer su Hasan i Husejn prvaci džennetskih mladića i nema sumnje u

---

[1] Vidjeti: *El-Hada'ikun-nadira*, 1/50, Jusuf el-Behrani, *Biharul-envar*, 2/250.

[2] Vidjeti: *Hivarun me'a Fadlellah*, 116, Hašim el-Hašimi, *El-Imamul-mehdi*, 527, Muhammed Kazim el-Kezvini.

[3] Bilježe Buhari i Muslim (muttefekun alejh), a prenosi se od Sehla ibn Sa'da. Buhari (2942), Muslim, 4/1872, 34/2406. Tekst je Muslimov. Hadis prenosi više ashaba.
Ovdje valja napomenuti cijenjenog čitatelja da ashabi, te učenjaci poput Buharije i Muslima, i općenito ehli-sunnet vide i priznaju dobrote Alije i ostalih pripadnika Ehli-bejta. Dakle, nije istina ono što govore pojedinci poput autora knjige *El-Muradže'at*, da su ashabi i imami Buhari i Muslim namjerno izostavljali predanja koja govore o vrlinama Ehli-bejta. A ako bi istražili i sakupili sve što su ashabi i ehli-sunnet prenijeli o vrlinama Ehli-bejta, r.a., trebala bi cijela zbirka knjiga, a nadamo se da će Allah nekome olakšati da to učini. Vidjeti kraće djelo o međusobnim pohvalama i ljubavi između Ehli-bejta: *Es-Sena'ul-mutebadel bejnel-Ali vel-asha*, izdavač: Meberra El-Al ves-sahabe.

Allahovu ljubav prema njima i ljubav Njegovog Poslanika, s.a.v.s. Radi se o tome da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., spomenom Alije, r.a., njega posebno počastio i ukazao na njegovu vrijednost. Uzvišeni Allah o Ehli-bejtu kazuje sljedeće: **"Allah želi da od vas, Porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti."**[1] Također, o ashabima kazuje u sljedećem ajetu: **"Allah vam ne želi pričiniti poteškoće, već vas želi učiniti čistim i blagodat Svoju vam upotpuniti."**[2]

Inače, Allah želi učiniti čistim sve vjernike, ali je izdvojio pripadnike Ehli-bejta spominjući ih zbog njihove vrijednosti, i oni se po tome mjere. Također, nema sumnje da su neki pripadnici Ehli-bejta imali posebnosti i vrijednost koje s njima niko ne dijeli, kao što su i neki ashabi imali određena svojstva i vrijednosti koje s njima niko ne dijeli. Zato je potrebno dati svakome njegovo pravo.

Isti je primjer i poznatog hadisa *el-kisa'*[3] u kome je istaknuta velika čast i vrijednost četiri pripadnika Ehli-bejta, r.a. Naime, Poslanik, s.a.v.s., pokrio je ogrtačem Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, a oni su bili njegov rod koji nije živjeo s njim pod istim krovom, u smislu plemenitog ajeta koji Ehli-bejt naziva ukućanima, tako da se iz ovog hadisa ipak ne razumijeva da je Ehli-bejta ograničen na Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, r.a. Hadis dakle niti ograničava, niti izbacuje iz Ehli-bejta, i sam spomen četiri pripadnika Ehli-bejta ne izbacuje majke vjernika, r.a., iz pripadnosti Poslanikovoj porodici. Allahova milost sve obuhvata, i neće biti ograničena na nekoga na uštrb nekoga drugog. Kao kada bi neko ko ima deset braće rekao: Omer, Alija i Halid su mi braća!, to ne znači da mu preostala sedmerica nisu braća.

A upravo ovako Arapi znaju često kazati, čak i u časnom Kur'anu, Uzvišeni kaže: **"Broj mjeseci u Allaha je dvanaest, prema Allahovoj Knjizi, od dana kada je nebesa i Zemlju stvorio, a četiri su sveta, to je prava vjera."**[4] Dakle, u istinskoj je vjeri toliki broj

---

[1] El-Ehzab, 33.
[2] El-Ma'ide, 6.
[3] Hadis je nazvan el-kisa' jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zagrnuo ogrtačem (ar.: el-kisa') sebe, Fatimu, Aliju, Hasana i Husejna, te kazao da su oni Ehli-bejt.
[4] Et-Tevba, 36.

mjeseci, ali ta prava vjera nije ograničena samo na broj mjeseci i na četiri među njima koja su sveta. Sličan smisao je i u onom što je rekao Poslanik, s.a.v.s., u hadisu *el-kisa'*: "Oni su moj Ehli-bejt," tj. dio pripadnika Poslanikove porodice, kao što smo to gore i naveli.

Također možemo reći, ako hadis *el-kisa'* ne obuhvata nikoga drugog od Ehli-bejta osim Poslanika, s.a.v.s., i spomenute četvorke, kako onda isti može obuhvatati njihove potomke kao što su Alija ibn Husejna, Muhammed el-Bakir, Dža'fer es-Sadik i druge plemenite pripadnike Poslanikove porodice? Oni bez sumnje nisu bili prisutni u vrijeme pokrivanja ogrtačem.[1]

Četvrta bitna činjenica koje treba biti svjestan je da samo oslanjanje na nečije porijeklo nije dovoljno.

Kao što smo obavezni voljeti svakog pojedinca iz Ehli-bejta zbog njihove vjere u Allaha, dž.š., porijekla i srodstva sa Poslanikom, s.a.v.s., ujedno ga trebamo prezirati shodno eventualnim grijesima koje napravi. Dakle, kao i sa svakim muslimanom pripadnikom našeg ummeta, kao što je rečeno: "Koga njegova djela uspore, neće ga ubrzati njegovo porijeklo."[2]

Pogrešno je ograničiti Poslanikovu, s.a.v.s., porodicu na Aliju, Fatimu, Hasana, Husejnu, r.a., i devet Husejnovih sinova, jer to je protiv istine i nije pravedno prema ostalim čalanovima Ehli-bejta. Također, to znači zvanično im uskratiti plemenito porijeklo i prava koja pripadnost Ehli-bejtu povlači za sobom, i zakonska i financijska, pa i ona koja su vezana za ibadet, a koja im je Uzvišeni Allah odredio, što sada nije prilika da spomenjemo.

Isto tako, ograničenje Poslanikovog, s.a.v.s., srodstva na spomenute pripadnike Ehli-bejta nesumnjivo povlači za sobom ograničenje i smanjenje broja Poslanikovih, s.a.v.s., potomaka, a to nikome nije dozvoljeno uraditi.

Naše je pravo da pitamo: Gdje su amidže Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zar Hamza, r.a., nije sin Abdulmuttaliba? Zašto se

---

[1] Vidjeti: *Ajetut-tethir*, Abdulhadi el-Husejni, 20.

[2] Dio od časnog hadisa, bilježi Muslim: poglavlje: Vrijednost okupljanja radi učenja Kur'ana, prenosi Ebu Hurejre, r.a. (2699).

ne spominju njegove vrline; zar on nije Allahov i Poslanikov lav, proslavljeni vitez na Bedru i šehid Uhuda!? Kada je pao kao šehid, Poslanik, s.a.v.s., je za njim tako jako tugovao kako nikad ni za kim nije tugovao. I, zar sam Poslanik, s.a.v.s., nije rekao : "Prvak šehida kod Allaha na sudnjem danu je Hamza"[1]!?

Također, zar nije Abbas, r.a., jedan od sinova Abdulmuttaliba; učestvovao je osvojenju Mekke, a na Hunejnu je ostao postojan sa onima koji su se čvrsto držali u bici?! Zar smetnuti Poslanikove, s.a.v.s, riječi: "Abbas pripada meni, a je pripadam Abbasu"[2]!? Zar nije Poslanik, s.a.v.s., također rekao: "O ljudi, ko vrijeđa mog amidžu, taj mene vrijeđa, a čovjekov amidža je kopija njegovog oca"[3]?!

I, gdje su sinovi Poslanikovih, s.a.v.s., amidža? Zar nije Dža'fer et-Tajjar, r.a., onaj koji imao izuzetne vrline i dobročinstva?! Zar on nije onaj kome je Poslanik, s.a.v.s., rekao : "Ti ličiš na mene po izgledu i po ahlaku"[4]?! Zar nije on jedan od prvih koji su primili islam?! I zar on nije jedan od onih koji su učinili hidžru u Habešu, ostavši u njoj sve do Poslanikove, s.a.v.s., hidžre u Medinu, a vratio se na dan kad je osvojen Hajber?! Kada je došao, Poslanika, s.a.v.s., je jako obradovao, ustao mu je, zagrlio ga i poljubio između očiju. Preneseno je također da mu je rekao: "Ne znam zbog čega sam radosniji, zbog osvojenja Hajbera ili dolaska Dža'fera."[5] Kada ga je Poslanik, s.a.v.s., poslao na Mu'tu kao zamjenika vojskovođe Zejda ibn Harisa, r.a., uradio je najbolje što je umio u ime Allaha, dž.š.,

---

[1] *El-Mustedreku*, 2/120, Hakim, koji kaže: "Ima pouzdan lanac prenosilaca", a s njim se složio Zehebi u svom djelu *Et-Telhis*. Šejh Albani je ocijenio hadis vjerodostojnim zbog brojnih puteva kojim je došao, vidjeti: *Es-Silsile es-sahiha*, 1/716 (374).

[2] Bilježi Tirmizi (3759), koji kaže: "Hadis je dobar shodno jednom putu kojim je došao, a vjerodostojan i garib zato što se u jednoj od generacija seneda nalazi samo jedan prenosilac." Nesa'i, 8/33, *El-mustedrek*, 3/325, Hakim, koji kaže: "Ima pouzdan sened". Složio se Zehebi u djelu *Sijerul-e'alami en-nubela*, 2/99, rekavši: "Sened mu nije jak." A u istoj knjizi, 2/102, rekao je: "Abdula'la es-Sa'labi je popustljiv." Albani ga je ocijenio slabim u djelu *Es-Silsile ed-da'ife*, 5/340 (2315). Ocjena da je hadis slab ne znači po svaku cijenu da mu značenje nije ispravno, i to je opće poznato, a njega potvrđuje hadis koji slijedi poslije.

[3] Biljiži Termizi (3758), koji kaže: "Dobar i vjerodostojan." Također, Ahmed, 4/165, a šejh Albani je hadis ocijenio vjerodostojnim zbog brojnih puteva kojim je došao u djelu *Es-Silsiletus-sahiha*, 2/446 (806).

[4] Buhari (2699).

[5] *Es-Sunenul-kubra*, 7/101, Bejeheki, hadis se pripisuje Eš-Ša'biju, od Poslanika, s.a.v.s. On kaže: "Hadis je mursel." Mursel je onaj hadis u čijem je senedu na kraju ispušten jedan prenosilac.

boreći se dok mu nisu ruke odsječene, kada je pao kao šehid, a Allah mu je nadoknadio namjesto njegovih ruku, dva krila u Džennetu. Tako je rekao uvijek iskreni Poslanik, s.a.v.s., a Džafer je od tada dobio ime Et-Tajjar (Čovjek s krilima). A kada je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., stigla vijest o njegovom šehadetu, jako se rastužio i rekao: "Jučer sam ušao u Džennet, pa sam u njemu vidio Dža'fera koko leti sa melecima..."[1] I rekao je: "Večeras mi je dolazio Dža'fer sa skupinom meleka, s krilima umazanim krvlju i bijelim srcem."[2] Zar ovo sve nisu divne odlike koje ukazuju na njegovu veliku vrijednost i visoki ugled na oba svijeta.

Također Abdullah ibn Abbas, zar nije učenjak ummeta i tumač Kur'ana, onaj koji je zbog širine svoga znanja nosio nadimak El-Habrul-bahr[3], oštrouman i razoborit i onaj koji je učinio mnoga dobročinstva?! A kako i ne bi bio takav, kada je Poslanik, s.a.v.s., činio dovu za njega da razumije vjeru i da bude tumač Kur'ana?![4] On je bio jedan od onih koji su bili uz Aliju, r.a., u bici El-Džemel i na Siffinu, a ovu čast su mu potvrdili prvaci među ashabima, r.a.

I gdje su potomci Alije, r.a., koji su mnogobrojni? Gdje je ostalo Husejnovo, r.a., potomstvo, i šta je sa njegovim unucima kojisu su pali kao šehidi na Kerbeli, poput Zejda ibn Alija ibnul-Husejn, a i ostalih?

I gdje su Hasanovi, r.a., potomci, i gdje su njihova prava? Je su li oni Ehli-bejt ili nisu? Ako nisu, koji ih to nije svrstao u Ehli-bejt, i na osnovu kojeg dokaza se to usudio učiniti?

Jesu li imali loše namjere oni koji stoje iza ovih "isključenja"?[5]

Nije ovdje prigodno mjesto da se raspravlja o vrijednostima Poslanikove porodice, a već smo spomenuli da da je tradicija Ehli-bejta obimnija, značajnija i časnija nego što je neki predstavljaju.

---

[1] *El-Mustedrek*, 3/196 (209), Hakim, koji kaže: "Ima vjerodostojan sened." Ed-Dija' ga je ocijenio vjerodostojnim u djelu *El-Muhtar*, i šejh Albani u djelu *Sahihul-džami'* (3358). Vidjeti: *Es-Silsile es-sahiha*, 3/227 (1226).

[2] *El-Mustedrek*, 3/212, Hakim, koji kaže: "Vjerodostojan je po Muslimovim uvjetima." S njim se složio šejh Albani u djelu *Es-Silsiletus-sahiha*, 3/228 (1226).

[3] Učenjak koji je uporeðen sa morem.

[4] Buhari i Muslim (muttefekun alejh).

[5] Vidjeti: *Alul-bejt ve hukukuhom eš-šer'ijja*, 9-12, kadija i šejh Salih ed-Derviš.

Pripadnici Ehli-bejta su mnogobrojni, Allah ih blagoslovio i sačuvao, a njima je zabranjeno uzimati sadaku. Tu spadaju: Hašimovi potomci, Poslanikove, s.a.v.s. supruge, a one pripadaju Ehli-bejtu posredno, zbog udaje, a ne po osnovi – rođenju, kao što se to navodi u desetinama vjerodostojnih i jasnih tekstova. Prije nego što su se udale za Poslanika, s.a.v.s., one nisu bile Ehli-bejt, ali postoje mnoga predanja čiji broj dostiže stepen mutevatira, a koji Poslanikovu porodicu ne ograničavaju na Aliju, Fatimu, njihovu djecu i neke Husejnove, r.a., potomke. Tako Muhammed ibn Sulejman el-Kufi prenosi da je Husajn ibn Ukbe upitao Zejda ibn Arkama: "Ko su ukućani Allahovog Poslanika? Zar nisu i njegove supruge Ehli-bejt?" Zejd je odgovorio: "Njegove supruge su doista od Ehli-bejta, a pripadnici njegovog Ehli-bejta su oni kojima je zabranjeno uzimati sadaku poslije njega." Husajn ga na ovo ponovo upita: "A ko su oni, o Zejde?" "Alijina, Dža'ferova, Akilova i Abbasova porodica!"[1] – odgovorio mu je Zejd.

Također, Hilli navodi, komentirajući ajet: **"i bližnjima njegovim"**[2], da se misli na Poslanikov, s.a.v.s., rod, i to na porodice Alije, a.s., Abbasa, Dža'fera i Akila. Niko osim njih ne potpada u ovu skupinu, i to je najispravnije mišljenje jer je u skladu sa učenjem Muhammedove, s.a.v.s., porodice,"[3] a u skladu je i s drugim izvorima.

Tako Es-Saduk prenosi da je Alija, a.s., rekao: "O Allahovo Poslaniče, ti zaista voliš Akila," odgovorio je: "Jesam Allaha mi, ja ga zaista volim dvostrukom ljubavlju, volim ga zbog njega i zbog toga što ga Ebu Talib voli, a njegovi će sinovi biti ubijeni zbog ljubavi prema tvojim sinovima..." Potom je dodao: "Allahu se samo žalim, šta će moje potomstvo sve dočekati poslije mene."[4]

Vidimo dakle da je i Akila i dva njegova sina uvrstio u svoju čestitu porodicu.

---

[1] Vidjeti: *Menakibu emiril-mu'minin*, 2/116. Na isto ukazuje El-Erbeli u djelu *Kešful-gumme*. Vidjeti: *Biharul-envar*, 25/237, El-Medžlisi.
[2] El-Hašr, 7.
[3] Vidjeti: *Umdetu ujuni sihahul-ahbar*, 6, 7, El-Hilli.
[4] Vidjeti: *Amali et-Tusi*, 191, i *Biharul-envar*, 22/288, 44/287.

Nemalo je onih koji govore, na raznim stranama, i mnoge su sumnjive knjige napisane, s ciljem da pokažu kako su pripadnici Ehli-bejta bivali potlačeni i proganjani nakon što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, u dobu četverica pravidnih halifa, te u Umejevćkoj državi, pa i u Abasijskoj, i da su svi prvaci Ehli-bejta, r.a., podvrgnuti zatvaranju, ubistvima, progonstvima itd.

Na ovo ćemo odgovori sa dvije strane. Prva je činjenica da je zajednica ehli-sunneta i džemata saglasna da pripadnici Ehli-bejta zaslužuju svako poštovanje i prednost zbog rodbinske veze s Poslanikom, s.a.v.s., i jer je on ostavio oporuku da se čuvaju. Rekao je: "A moj Ehli-bejt, Allahom vas podsjećam da čuvate moj Ehli-bejt, Allahom vas podsjećam da čuvate moj Ehli-bejt, Allahom vas podsjećam da čuvate moj Ehli-bejt."[1]

Vjerovanje ehli-sunneta koje se odnosi na Ehli-bejt, r.a., zapisano je u knjigama hadisa, akide, fikha i sire, i svaki autor to spominje na odgovarajućem mjestu. Tako ćemo u knjigama hadisa naći podnaslove o njihovim vrlinama, u knjigama akide nalazimo poglavlja koja pojašnjavaju ispravan stav i vjrovanje u pogledu Ehli-bejta, a u knjigama fikha opet se navode poglavlja koja kazuju o šerijatsko-pravnim propisima koji su vezani za njih, poput zabrane da prihvate sadaku i sl. I knjige sire i biografija obogaćene su vijestima o njima, njihovim vrlinama i događajima u kojima su učestvovali.

Iz ovoga gore proističe stav ehli-sunneta prema Ehli-bejtu, i on se ne mijenja osim nakon jasnog i nesumnjivog dokaza. A ako pogledamo povijest, vidjet ćemo da nije istina ono što neki pretendiraju, da se su pripadnici ehli-sunneta i njihovi vladari ciljano usresredili na Ehli-bejt, jer za to nema nikakve osnove. Izuzetak može biti spor koji je nastao oko upravljanja i vođstva, kao što se desilo u slučaju šehida Husejna, Allah mu se smilovao. Zato je šejh islama Ibn Tejmije rekao: "A onaj koji je ubio Husejna, ili je pomogao njegovo ubistvo, ili je bio zadovoljan s tim, neka bude proklet od Allaha, Njegovih meleka i svi ljudi"[2]

---

[1] Muslim (2424).
[2] Vidjeti: *Medžmu'ul-fetava*, 4/487.

Inače, musliman ne smije pomućivati čistu povijest Ehli-bejta i ljubav muslimana prema njima apokrifnim predanjima i izmišljenim pričama, kao što je to radio El-Asfahani npr. u njegovoj knjizi *Mekatilut-talibijjin*. A čudno je da se neki oslanjaju na El-Asfehanijeve knjige, jer je opće poznato da sadrže izmišljotine i povijesne neistine koje ne može niko navesti, a da prethodno ne optuži ehli-sunnet lažima i klevetom.

A knjige povijesti su krcate kazivanjima koja pokazuju respekt i ljubav koje su halife gajile prema Ehli-bejtu. Zapisano je da je Ebu Bekr es-Seddik, r.a., rekao: ″Čuvajte Muhammeda čuvajući Ehli-bejt.″[1] I također: ″Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, draže mi je održavati rodbinske veze s rodbinom Allahovog Poslanika nego sa svojom rodbinom.″[2]

A Aliji i Fatimi, r.a., rekao je sljedeće: ″Allahom se kunem, nisam napustio dom i imetak, niti svoju porodicu i svoje pleme, nego iz želje za Allahovim zadovoljstvom, i zadovoljstvom Njegovog Poslanika i vašim zadovoljstvom, Ehli-bejte.″[3]

Ebu Bekr, r.a., je bio poslao jednu od njegovih žena, Esmu bint Umejs, Alijinoj kući, r.a., da njeguje i pazi Fatimu, r.a., kada se razbolila, a kada je preselila na ahiret, pomagla je kod gasulenja i opremanja Fatime, r.a., u ćefine.[4]

Zapisano je da je Omer ibn Hattab, r.a., kazao Fatimi, r.a.: ″O kćeri Allahovog Poslanika, niko nam nije draži od tvog oca, a poslije njega, niko nam nije draži od tebe.″[5] Omer, r.a., je također izabrao Aliju, r.a., da bude u skupini između kojih će biti izabran halifa muslimana poslije njega. Također, bio je oženjen Alijinom kćerkom Ummu Kulsum, r.a.[6]

Isti je slučaj i sa pravednim halifom Osmanom ibn Affanom, njegov život je pun ljubavi, poštovanja i divnih veza sa pripadnicima

---

[1] Bilježi Buhari (3713), poglavlje: Vrline Hasana i Husejna.
[2] Bilježi Buhari (3712), poglavlje: Vrline Poslanikove, s.a.v.s., rodbine. Vidjeti: *Biharul-envar*, 43/301.
[3] Vidjeti: *Es-Sunenul-kubra*, 6/301, Bejheki, *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/253, Ibn Kesir, koji kaže: ″Sened mu je dobar i jak.″
[4] Vidjeti: *El-Isti'ab*, 4/378, Ibn Abdelberr, *Esma el-matalib*, 160, Es-Sallabi.
[5] Vidjeti: *Musannaf Ibn Ebi Šejbe*, 14/567, sened mu je vjerodostojan.
[6] Vidjeti: *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/220, *Tarihul-islam*, 1/166, Zehebi.

Ehli-bejta. On se mnogo i često savjetovao sa Alijom o raznim pitanjima, a pravu bliskost veze pokazuje i ono što su uradili Alija i njegovi sinovi, r.a., braneći Osmana, r.a., na dan kada je pao kao šehid u svojoj kući. A Osman im je, iz ljubavi prema njima, zabranio da se miješaju i da ne napadaju njegove protivnike.[1]

Zapisano je također da je Harun er-Rešid došao na Poslanikov, s.a.v.s., mezar, i da je s njim bio Musa ibn Dža'fer ibn Muhammed ibn Alija ibn Husejn ibn Alija ibn Ebi Talib, r.a., a Harun je bio ponosan pred ljudima (što je s njim neko od Poslanikovih potomaka), pa je rekao: "Es-selamu alejke, o amidžiću", a bio mu je amidžić po Abbasu ibn Abdulmuttalibu. Potom je došao Musa ibn Dža'fer i rekao: "Es-selamu alejke, oče moj". Na to mu se okrenu Harun er-Rešid i reče: "To je tako mi Allaha pravi ponos. Do mene je došla vijest da običan svijet misli kako ja prezirem Aliju ibn Ebi Taliba, a tako mi Allaha, ne volim nikoga kao što njega volim."[2]

A zabilježeno je i da je pravedni halifa Omer ibn Abdulaziz rekao Fatimi kćeri Alije ibn Ebi Taliba, r.a.: "O kćeri Alije, tako mi Allaha, nema ničije porodice na licu Zemlje da mi je draža od vas, a draži ste mi i od moje porodice."[3] Jednom su se ljudi prisjećali skromnosti, pa su neki rekli: taj i taj, a drugi su rekli: taj i taj, a Omer ibn Abdulaziz je rekao: "Najskromniji čovjek je Alija ibn Ebi Talib, r.a."[4]

Kao odgovor na osude da je Ehli-bejt bio meta raznih neprilika, spomenut ćemo činjenicu da vrijedne i velike ljude, naročito odabranike ummeta i učenjake, Allah, dž.š., iskušava kako bi povećao njihovu vrijednost i podigao njihovu deredžu u Džennetu uživanja. Ako nađemo da je neko od Ehli-bejta bio izložen nepravdi ili ubistvu, kao što se desilo šehidu Husejnu, r.a., onda je to po mjeri: kada Allah zavoli svog roba, onda ga i iskušava! I to nije ograničeno isključivo na Ehli-bejt, r.a., nepravdu su doživjeli i mnogi veliki učenjaci ehli-sunneta, kao što je Se'id ibn Džubejr, imam Ebu Hanifa, imam Malik,

---

[1] Vidjeti: *Tarihu Dimešk*, 1/402, Ibn Asakir, *Tabekatu Ibn Sa'd*, 8/128.
[2] *Tarihul-hulefa*, 293.
[3] Vidjeti: *Et-Tabekatul-kubra*, 5/388, Ibn Sa'd.
[4] *Siretu Omer*, 292, Ibnul-Dževzi. Navedeno iz: *Ed-Devletul-umevijje*, dr. Es-Sallabi.

imam Ahmed i još mnogi drugi odabranici Poslanikovog, s.a.v.s., ummeta.

Nepravdu i iskušenje su se dogodili svim Allahovim vjerovjesnicima, a.s., potom odabranim vjernicima nakon njih. Danijal, a.s., je bio podvrgnut najjačim iskušenjima i najtežim vrstama ugnjetavanja, njega je zli i nepravedni kralj Buhtnassar zatvorio i ubacio mu dva lava, ali ga je Allah zaštitio i sačuvao od njih.[1]

Također, Allahov vjerovjesnik Jakub, a.s., bio je izgubio svog sina, potom iskušenja Zekerije, a.s., potom Musaa, a.s., sa firaonom, te Isaova, a.s., iskušenja sa jevrejima, i na kraju Muhammedova, s.a.v.s., sa Kurejšijama i nevjenicima Mekke. Njihova kazivanja su dobro poznata.

Poslije njih dolaze Poslanikovi, s.a.v.s., ashabi, r.a., one koje su protjerali iz njihove zemlje, lišili ih njihovih porodica i imetka, i mučili ih svim sredstvima. Čak i nakon smrti Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dogodilo im se ono što se dogodilo velikanima prije njih. Tako je Omer el-Faruk, r.a., ubijen u sabah-namazu, proboden je bodežom izdaje i mržnje. Osman ibn Affan, r.a., je kao šehid ubijen u vlastitoj kući, učeći Kur'an. Ubijen je i vladar pravovjernih Alija, r.a., u vrijeme ezana, dok se zvalo: "O ljudi, namaz je, namaz je!" Tako je bilo i s drugim odabranim ashabima, a poslije njih i s mnogim velikim učenjacima koji su propatili razna iskušenja, progone, pa i ubistva.

Imam Evza'i je prošao kroz veliko iskušenja pred tiraninom koji umalo što ga nije ubio. Iskušenja imama ehli-sunneta, Ahmeda ibn Hanbela, od strane halife Mu'tasima su također poznata, halifa ga je mučio i bičevao toliko da su mu bila ispucala i ogulila se leđa, a dane je provodio u neuvjetnoj i skučenoj tamnici.[2]

Imama El-I'za ibn Abdusselama, prvakom uleme, emir Isma'il je zatvorio, mučio i progonio.

Kada su Fatimidi osvojili Egipat, progonili su učenjake među kojima je bio i imam Ebu Bekr en-Nabilsi. Njega su prvi dan mučki

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 1/428.
[2] *Siretul-imam Ahmed*, 185, Ibn Dževzi.

istukli, a drugi dan ga objesili ispred ljudi, da bi mu treći dan skinuli kožu nožem jednog jevreja.[1]

Imam Ne'im ibn Hammad umro je okovan u lance, u zatvoru, potom su ga mrtvog i okovanog vukli i bacili u jamu.[2]

Imam Herevi el-Ensari kazuje sljedeće: ″Sablja mi je bila nad vratom pet puta, i nisu mi govorili: ″Odbaci svoje učenje″, nego: ″Samo ne pričaj ništa o onima s kojima se ne slažeš″, a ja sam odgovarao: ″Hoću, pričat ću!″[3]

Primjeri su mnogobrojni, ali možemo zaključiti, činjenica je da su nepravda i progoni pogađali ehli-sunnet i njegove učenjake, kao i druge, i da prvaci i velikani bivaju prvi iskušavani.

---

[1] Vidjeti: *El-Bidaje ven-nihaje*, 11/284, u fusnoti, *El-I'ber fi haberi men gaber*", 2/336, Zehebi.

[2] Vidjeti: *Sijeru ea'lamin-nubela*, 10/ 610.

[3] Vidjeti: Ibid, 18/509.

POGLAVLJE IV

Neko od najbitnijih knjiga iz povijesti

Ono što nas zanima su pouzdane vijesti i predanja iz povijesti, a njih ćemo naći u izvorima poput knjiga iz povijesti i hadiskih zbirki čija kazivanja imaju svoje (ispravne i nepokidane) lance prenosilaca. Ove knjige također sadrže biografije poznatih i običnih ljudi koji su prenosili, a sami autori, inače pouzdani učenjaci, držali su se pravila da bilježe samo vjerodostojna i tačna predanja, ili su prenosili i ona slabija ali uz komentare i ocjenu, bio vjerodostojan, slab ili apokrifan. Time je olakšano čitatelju da ne traži je li neki hadis ili predanje pouzdano. U suprotnom, tekstovi koji su navedeni bez ocjene vjerodostojnosti zahtijevaju da se ustanovi jesu li pouzdani ili ne.

Navest ćemo nekoliko izvora u čiju vjerodostojnost se možemo pouzdati prilikom čitanja islamske povijesti.

Et-Tabekatul-kubra, autora Ibn Sa'da (umro 230. h.g.), je izuzetno vrijedno djelo iz povijesti, zato što autor navodi predanja sa lancima prenosilaca, a na čitatelju je, ako je kvalificiran, da provjeri sened – lanac prenosilaca određenog predanja ili hadisa. Ovo djelo odlikuje činjenica da predstavlja jedan od najstarijih radova i izvora iz Poslanikove sire, biografije i hadisa. Autor je radio i pisao u drugom i trćem hidžretskom stoljeću, s tim da ne treba zaboraviti biti oprezan prema predanjima koja prenosi El-Vakidi[1] i nekoliko drugih slabih prenosilaca, za što se naravno treba raspitati kod učenjaka i stručnjaka iz discipline koja proučava pouzdanost prenosilaca. Jer Allah, dž.š., naredio je u Svojoj knjizi Kur'anu da se pita o onome što se ne zna.[2]

Tarihu Halifa ibn Hajjat, je nešto kraće djelo nego prethodno ali se odlikuje pouzdanim i sigurnim predanjima koja se tiču i koja kazuju o smutnjama i specifičnim događajima koji su se desili u vrijeme ashaba, r.a.

---

[1] Muhammed ibn Omer el-Vakidi Ebu Abdullah el-Medeni, o njemu je rečeno sljedeće: Nepouzdan je prenosilac, i za to postoji saglasnost, shodno onome što navodi Zehebi. Vidjeti *El-Mugni*, 2/619, autor navodi: ”Postoji koncenzus da se on ne uzima kao (pouzdan) prenosilac.” Tako je rekaoi hafiz Ibn Hadžer, vidjeti: *Et-Takrib*, 498, gdje autor kaže: ”Ostavljen je iako je imao široko znanje.” Umro je 207. h.g.

[2] Doktorski rad pod imenom *El-Ehadis vel-asarul-varidetu fi kitabit-tabekatil-kubra li Ibn Sa'd*, dr. Džemal ibn Ferhan Savelli.

Tarihul-umemi vel-muluk, poznato i po imenu samog autora *Tarihut-Teberi* (Taberijeva povijest), kapitalno je djelo iz povijesti koje je puno vijesti, kazivanja i predanja. Djelo inače sadrži i dobra i loša predanja, a autor to nije neselektivno zapisao, jer je za sve kazano naveo lance prenosilaca. A poznato je, da ko navede lanac prenosilaca (sened), taj je sa sebe skinuo odgovornost, a ostavio je da drugi dalje istražuju. O ovome smo detaljnije govorili na početku knjige.[1]

El-Bidaje ven-nihaje je poznato djelo imama i hafiza Ibn Kesira, autora poznatog tefsira *Tefsirul-Kur'an el-azim*, i njegova je važnost, pored toga što prenosi podatke i zapise iz prijašnjih izvora, u autorovim komentarima koje navodi gotovo nakon svakog predanja, uz njegovu ocjenu vjerodostojnosti. A Ibn Kesir je, kao što je poznato, jedan od prvaka među učenjacima hadisa i hadiskih znanosti. Najbolje izdanje ovog djela je ono koje je recenzirao dr. Abdullah et-Turki, a štampala izdavačka kuća Daru-Hadžer.

Tarihu Dimešk od Ibn Asakira je kapitalno djelo iz povijesti grada Damaska, a kazuje o svakom ko je prolazio, dolazio ili živio u ovom gradu, od ashaba, ranih učenjak i zanimljivih ličnosti, sve do autorovog doba. Odlikuje se navodima lanaca prenosilaca svakog događaja, vijesti i predanja.

Tarihul-islam od Šemsuddina Zehebija je također kapitalno djelo, a kazuje o cjelokupnoj islamskoj povijesti, sa najznačajnim islamskim ličnostima i događajima. Ovo korisno djelo karekteriziraju komentari imama Zehebija koje navodi nakon bitnih predanja. Izdanje koje sadrži recenziju dr. Beššara Avvada Ma'rufa računa se jednim od najboljih izdanja. Inače, imam Zehebi je iza sebe ostavio ugroman i

[1] Preporučujemo također da se pročita ono što je napisano vezano za *Tarihut-Teberi*, po mogućnosti prije čitanja Taberijevog djela, a među najvažnijim: *Mervijjatu Ebi Mihnef Lut ibn Jahja el-Ezdi fi tarih et-Teberi*, dr. Jahja ibn Ibrahim el-Jahja, izdanje I, Darul-asime, Rijad, 1410. h.g., *Tahkiku mevakif es-sehabeti fil-fitneti min mervijjat el-imam et-Teberi vel-muheddisin*, dr. Muhammed Emhezon, izdanje I, Daru Tajjibe i Mektebetul-kevser, Rijad, 1415. h.g., *Istišhadu Osman, r.a., ve vek'atil-džemeli fi mervijjati Sejf ibn Omer fi tarih et-Teberi*, dr. Halid ibn Muhammed el-Gajs, izdanje II, Darul-endelus el-hadra, Džidda, *Mervijjatu hilafeti Mu'avije, r.a., fi tarih et-Teberi*, dr. Halid ibn Muhammed el-Gajs, izdanje II, Darul-Andelus el-hadra, Rijad.

plodonosan doprinos u nauci o hadisu i njenim disciplinama *el-džerhu* i *et-ta'dilu*[1].

Sijeru ea'lami en-nubela je također djelo hafiza Zehebija, a u njemu kazuje o vijestima i događajima vezanim za najistaknutije ličnosti koje poznaje islamska historija, od prvih ashaba, r.a., pa sve do vremena neposredno prije autorove smrti. U djelu je zapisan i povelik dio o Poslanikovoj, s.a.v.s., siri, i o dobu četverice pravednih halifa, r.a. Najbolje izdanje ovog djela je ono koje je štampala izdavačka kuća Mu'essestu er-risale.

Tarihul-Medina od Ibn Šebbe je također vrlo krosino djelo u kojem je autor dosljedno naveo lanace prenosilaca za većinu događaja i podataka iz povijesti. Također, zabilježio je mnogo bitnih predanja koje govore o smutnji koja se desila u doba halife Osmana, r.a., kao i o njegovom ubistvu. Cjelokupno djelo nažalost nije sačuvano, a nedostaju pojedini kraći dijelovi koji su izgubljeni iz orginalnog rukopisa, naprimjer ne postoji dio o Ebu Bekrovom, r.a., hilafetu.

Tu su također djela: *Tarihu Ibn Haldun*, od Ibn Halduna, *El-Muntazamu fit-tarih*, od Ibnul-Dževzija, *El-Avasim minel-kavasim*, od Ebu Bekra ibnul-Arebija, sa recenzijom i komentarom šejha Muhibbuddina el-Hatiba. Zanimljivo je da ova knjiga ima na desetine izdanja i da je jako prihvatljiva među običnim svijetom, ali i kod učenih i obrazovanih ljudi, najprije zbog ugleda koji uživa autor kao jedan od imama među muslimanima, i potom, jer navodi brojne jasne i ubjedljive dokaze i odgovore na ozbiljna pitanja. Knjiga je dakle specifična jer prvo navede neku sumnju, a odmah potom i odgovor na nju, s umjesnim i jasnim argumentima.

Ovo bi bile najvažnije knjige u kojima se pazilo na dosljedno zapisivanje povijesti i događaja vezanih za islam, a naravno, postoje i

[1] Podnauke koje se bave ocjenom pouzdanosti prenosilaca. (Op. prev.) Vidjeti pojašnjenje u prvom dijelu knjige.

mnoge druge knjiga iz ove tematike, kako prijašnih tako i potonjih autora.

Ovdje nećemo zaboraviti da ukažemo na djela koja nisu iz klasične povijesti, ali sadrže važne događaje i podatke vezane za islamsku tradiciju i povijest, posebno ona iz u prvog doba, kao što su zbirke hadisa, *mesanidi* i *me'adžimi*[1]. Među najvažnijim su: *Es-Sahih*, od imama Buharije, *Es-Sahih*, od imama Muslima, *Es-Sunen*, pod ovim istim imenom postoje četiri djela, od Ebu Davuda, Nesa'ije, Termizija i Ibn Madže, potom *El-Musned*, od imama Ahmeda ibn Hanbela, *El-Musannef*, od Ibn Ebi Šejbe, *El-Mustedrek*, od Hakima en-Nisaburija, koji napomenje hadise koji su slabi.

Također, bitne su knjige o biografijama ashaba, a među njima i Ehli-bejta, r.a., od kojih su najvažnije i najkompletnije: *El-Isti'abu fi me'rifetil-ashab*, od Ibn Abdulberra, *Usdul-gabeh fi ma'rifetis-sehabe*, od Ibnul-Esira, *El-Isabe fi temjizi es-sehabe*, od Ibn Hadžera el-Askalanija.

Ove knjige su sadrže različite podatke, predanja i vijesti, a sve su one podložne kritici i preciznoj kontroli lanaca prenosilaca s obzirom na njihovu pouzdanost ili slabost, dok za dvije zbirke sahiha od Buharije i Muslima to nije potrebno činiti jer postoji koncenzus da sadrže samo vjerodostojna predanja.

Što se tiče savremenih knjiga, treba reći da ima dosta istraživača i učenjaka koji su kontorlirali i kritizirali predanja, ukazujući na vjerodostojna i slaba, a navest ćemo najbitnije: Zbirka knjiga od dr. Alije ibn Muhammeda es-Sallabija: *El-Inširah ve ref'ud-diki fi sireti Ebi Bekr es-Seddik*, *Faslul-hitab fi sireti emirel-mu'minin Omer ibnul-Hattab*, *Tejsirul-Kerimil-Mennan fi sireti Osman ibn Affan*, *Esma el-matalib fi sireti emiril-mu'minine Ali ibn Ebi Talib*, *Emirul-mu'minin El-Hasan ibn Alija*, *Mu'avija ibn Sufjan*, *Omer ibn Abdulaziz*, *Ed-Devletul-umevijje a'vamilul-izdihar ve teda'ijatul-inhijar*, potom *Mevsu'etut-tarihil-islami*, od Mehmuda Muhammeda Šakira, također *Edicija knjiga,* od Mahmuda Muhammeda Šakira, u kojima govori o istaknutim islamskim ličnostima, *Siretu es-sejjideti Aiša umml-mu'minin*, od En-Nedevijja, *Ahdasu ve ehadisu fitnetil-herdž*", od dr. Abdulaziza

[1] Djela iz hadisa koja se razlikuju shodno načinu navođenja hadisa, neka se fokusiraju na prenosioca, te navode sve hadise koje on prenosi, neka opet na određenu temu itd. (Op. prev.)

Dahhana. Ova je knjiga izuzetno bitna zbog zapisa o stavovima ashaba prema neredima koji su se desili, te kritičkih osvrta na većinu predanja koja o tome kazuju. Naime, temeljito su opisani uzroci i posljedice smutnje, potom su navedeni događaji koji ukazuju kako su ashabi reagirali i koji su stav zauzeli, a navodi i različite reakcije muslimana. Knjiga je inače doktorski rad u izdanju izdavačke kuće Mektebetu es-sahabe iz Šarike.

Interesantna je također knjiga *Hikbetun minet-tarih*, od šejha Osmana el-Hamisa, a smatra se jednom od najbitnijih djela iz novijeg doba. Autor se posebno osvrnuo na vjerodostojna predanja koja kazuju o jednom od najvažnijih i najosjetljivijih vremenskih perioda, nakon smrti Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa do Husejnovog, r.a., šehadeta. Također, djelo izlaže brojne stavove i fokusira se na ono koje je najvjerovatnije. Postoji mnogo izdanja ove knjige, a najbolje je ono koje je uradila izdavačka kuća Mektebetul-imam el-Buhari, iz Ismailije u Egiptu.

Knjiga *Tahkiku mevkifis-sehabeti minel-fiten*, od dr. Muhammeda Amhazona, je prvotno urađena kao doktorski rad u kojem je autor razmatrao najbitnija predanja i kazivanja koja se bave političkom situacijom u doba vladavine čtverice pravednih halifa, r.a. Dobra su izdanja od kuća Daru Tajjiba i Mektebetul-kevser, iz Rijada.

Potom, korisna je i knjiga *Asrul-hilafeti er-rašide*, od doktora Ekrema Dija' el-Omerija, koja se fokusira na kritički odnos prema povijesnim predanjima, jako objektivno, izdana je od strane izdavačke kuće Mektebetul-Ubejkan.

Djelo *Ahta'un jedžibu en tusahhiha minet-tarih*, od doktora Džemala Abdulhadija i doktorice Vefe' Džum'a, predstvlja ediciju knjiga koje sadrže i razmatraju poznate greške i pogrešno razumjevanje nekih segmenata iz islamske povijesti, od strane pojedinih autora ili čitatelja.

Tu su još knjige: *Et-Tarihul-islami mevakifun ve i'ber*, od dr. Abdulaziza el-Hamidija, *Abdullah ibn Seba' ve eseruhu fi ehdasul-fitneti fi sadril-islam*, od šejha Sulejmana el-Aude, *Limaza juzejjifunet-tarih ve je'besune bil-haka'ik*, od Ismaila el-Kilanija, *Eserul-hadisi fi neš'etit-tarih indel-muslimin*, od dr. Beššara Avvada Ma'rufa, *Menhedžu kitabetit-tarihil-islami*, od Muhammeda Samila es-Sulemija, *Ebu Mihnef ve*

devruhu fi neš'etil-kitabetit-tarihijje, od Alija Kamila el-Kar'ana, *El-Mu'errihunel-arab vel-fitnetul-kubra*, od dr. Adnana Milhima, *Mervijjatu Ebi Mihnef fi tarihit-Taberi*, od dr. Jahjaa Ibrahima el-Jahjaa, *I'lamul-enami bima jedžibu nehvel-a'lam*", od Muhammeda Abdulhamida Hassuneta...

POGLAVLJE V

Knjige iskrivljene islamske povijesti

Spomenut ćemo na kraju pojedine knjige prema kojima treba imati opreza pri čitanju ili prenošenju određenih sadržaja iz njih, jer čitati bez znanja prethodnih pravila i metoda koje su autori koristili pri pisanju, ili se oslanjanjati samo na njih kao osnovni izvor u istraživanju, znači napraviti ozbiljne i opasne greške. A takve su greške učinili i pojedini istraživači. Neke knjige se dotiču naosjetljivijih segmenata vjere, pogrešno ih predstavljajući, a neke opet krivo predstavljaju najistaknutije islamske ličnosti.

U stvarnosti, pojedina literatura ove vrste namijenjena je za razonodu, ili je klasična književnost u kojoj je pomiješano i dobro i loše, ili su sami autori ljubitelji šaljivog pristupa i zabavnog sadržaja, pa kada čuju neku šalu, prihvaćaju je i prenose bezbrižno, bila istina ili laž.

Ukazali smo u prvom dijelu knjige na obaveznost uzimanja u obzir kazivanja i predanja koja govore o Ehli-bejtu i ashabima, pa ako kazuje o njihovim vrlinama, lijepoj naravi i pobožnosti, a ne odstupaju od osnovnih šerijatskih pravila, niti ih zdrav razum odbacuje, nema smetnje da se spominju, prenose i pišu.

No, ako ulaze u događaje koji analiziraju smutnje, ili neke kritične stavove, ili ono što može uvrijediti Ehli-bejt i ashabe, ili ono što se kosi sa osnovnim šerijatskim pravilima, ili ponekad, nešto što zdrav razum odbacuje, onda obavezno treba pregledati njihov lanac prenosilaca i ocjenu vjerodostojnosti. Jer, povrijediti Ehli-bejt ili ashabe, r.a., ili ih oklevetati, znači povrijediti šerijat i njegove sljedbenike.

Ovo pravilo posebno vrijedi za knjige koje nisu stručne, niti spadaju u branšu nauke o povijesti Ehli-bejta i ashaba, r.a. Na drugoj strani, pouzdanih knjiga koje objektivno oslikavaju povijest odabranika ummeta, posebno prve i najbolje generacije u povijesti čovječanstva, ima dovoljno za onoga ko zaista traži istinu.

Spomenut ćemo neke knjige koje nisu pisane po naučnom metodu i koje sadrže mnoštvo apokrifnih i nepouzdanih predanja.

El-Egani, od Ebu Feredža el-Asfehanija, prije svega je knjiga za zabavu, obiluje poezijom i narodnim pjesmama, i nema nikakve

naučne veze sa historijom. Autor je usto naveo mnoge laži i razvratne priče, a cjelokupno je djelo prožeto šu'ubijizmom[1], kao i uvredama na račun muslimanskih halifa i ličnosti iz Ehli-bejta, r.a., poput Sukejne bint Husejna, r.a., itd. Autor je po svemu sudeći htio probiti "zaštitni zid" koji su muslimani na osnovu naučnih i vjerodostojnih uzusa postavili oko svoje duhovne baštine i povijesnih naslijeđa, da u nju ne ulazi ništa nevjerodostojno. Po Asfehanijevoj koncepciji, odvajanjem od naučnih postulata vezanih za povijest i vjeru, nastat će veliki jaz između svjetlog doba prvih generacija islama i otvorit će se vrata sumnji u vjerodostojnu povijest Ehli-bejta i ashaba, r.a.

Asfehanijeva knjiga *El-Egani* otvoreno napada islamske svetosti i navodeći mnogobrojna izmišljena predanja vrijeđa vjerovjesničku porodicu koja u srcima muslimana zauzima posebno mjesto. Autor otvoreno napada na čast onih koji su kod muslimana primjer čednosti i čistoće, i prema kojima iskazuju svaku ljubav i poštovanje. Tako je Sukejnu, kćerku imama Husejna i unuku Fatime Zehre, Poslanikove, s.a.v.s., kćerke, predstavio slikom koja ne dolikuje nijednoj muslimanki, a kamoli kćeri prvaka mladića u Džennetu. On navodi (*El-Egani*, 17/42) da je Sukejna na sve načine mamila jednog pjevača koji se iskreno pokajao Allahu i odao ibadetu, da se ponovo vrati pjevanju, a bila je, kako to opisuje Asfehani, tužna i razočarana zbog njegove tevbe. Navodno je tražila da se vrati muzici i bude njen lični pjevač, a na sve načine je pokušala da ga na to navede.

Ovakvih i sličnih izmišljotina u knjizi ne fali, ali je zato Asfehani ignorirao ono što se desilo Sukejni i kako se ponijela, nakon što je njen otac Husejn pao kao šehid na Kerbeli, od čega se nama kao posmatračima ledi krv u žilama, a kamoli Sukejni bint Husejn.[2] Također je negirao da je poznati pjesnik Ferezdek u svojoj poeziji kazivao o Zejnul-Abidinu Aliji ibn Husejnu, u kojoj ga hvali i ističe negove vrline i vrijednosti koje je svako cijenio. Na ove i slične

---

[1] Nipodaštavanje i vrijeđanje Arapa, da se pokaže kako su manje vrijedni, dolazilo je uglavnom od strane Perzijanaca. (Op. prev.)

[2] *El-Egani ves-sejful-jemani*, Muhammed Medžzub, vidjeti časopis: *El-Džami'atul-islamijje*.

njegove nesuvislosti odgovorio je dr. Velid el-A'zumi, u svojoj poznatoj knjizi *Es-Sejful-jemani fi nehril-Asfehani sahibu kitabil-egani*.[1]

Uglavnom, knjiga *El-Egani* se ne može uzeti po bilo kojem osnovu kao mjerodavna kada je u pitanju čitanje povijesti Ehli-bejta, ashaba i generacije prvaka našeg ummeta. Također, valja posebno napomenuti da su sramotna i razvratna predanja, na koja je posebno ukazao el-A'zami u svojoj knjizi, izmišljena i nemaju nikakvu vrijednost. Što se tiče dijelova knjige koji kazuju o klasičnoj poeziji i koji ističu pozitivan moral i čednost, nema smetnje da se njome okoristi i da se prenosi.

El-I'kdul-ferid, od Ibn Abdirabbiha, je knjiga koja se fokusira na književnost i nesvakidašnje događaje, i ništa više. Razumna i svjesna osoba ne bi smjela ovu knjigu smatrati menitornom izvorom povijesti, posebno one iz najvažnijeg vremenskog perioda za islam. Recenzor knjige je ovako napisao: "U knjizi je pomiješano tačno s netačnim, izostavljeni su lanci prenosilaca, i oslanja se na pojedine izvore od kojih nije ispravno uzimati."[2]

El-Imame ves-sijase je djelo lažno pripisano Ibn Kutejbi, a to se može utvrditi na osnovu nekoliko činjenica. Među najvažnijim je to da autori biografije Ibn Kutejbe ne pripisuju niti uopće spominju da je napisao djelo pod ovim imenom. Potom, pravi autor knjige prenosi od Ibn Ebi Lejle, kao da se sretao i slušao od njega, a on je Muhammed ibn Abdurrahman ibn Ebi Lejla, fakih i kadija iz Kufe, umro je 148. h.g., a kao što je poznato, Ibn Kutejba se rodio tek 213. h.g., dakle,

---

[1] Izdavač: Darul-vefa, Egipat. Vidjeti detaljnu biografiju Asfehanija u djelu *Mu'džemul-mu'ellifin*, 2/234, izdavač: Er-Risale. Tu se ukazuje i na najbitnije studije o njemu, osim knjige Es-Sejful-jemani, autori su: Muhammed Ahmed Halefallah, Šefik Džebri.
Kao što se navodi u mnogim knjigama o Asfehaniju, on je ocijenjen kao nepouzdan. Vidjeti kritiku na njegov račun od strane El-Huvansarijja u knjizi *Revdatul-džennat*, gdje kaže: "Kada sam pročitao pojedine dijelove knjige *El-Egani*, nisam našao ništa osim zablude i ismijavanja, liči pričama zabavljača, daleko je od nauka o Ehli-bejtu...", 5/212, izdavač: Ed-Darul-islamijje.

[2] Vidjeti: uvod recenzije knjige *El-A'kdul-ferid*, 6/16, izdanje II, izdavač: Mektebe Ibn Tejmije, i vidjeti također komentar velikog učenjaka Muhammeda Rešida Ride u njegovom djelu *Tefsirul-menar*, 5/85. Vidjeti također: *Kutubun hazzere minha el-ulema*, 2/45, Mešhur Hasan Selman.

nakon smrti Ibn Ebi Lejle za pedeset i šest godina. Ko god pročita knjigu, uočit će vrlo brzo da je istinski autor boravio u Damasku i Maroku, a poznato je da Ibn Kutejbe nije napuštao Bagdad osim do mjesta Dejnur.

Inače, više istraživača i recenzora je pojasnilo da je ova knjiga lažno pripisana Ibn Kutejbi, između ostalih: Dr. Servet Ukaše, što navodi u recenziji Ibn Kutejbine knjige *El-Me'arif*. Inače, dr. Servet je nosio funkciju ministra kulture u Egiptu šezdesetih godina prošlog stoljeća. Također, Muhammed el-Iskenderani isto navodi u uvodu Ibn Kutejbine knjige *Ujunul-ahbar*, također Džebra'il Džbur, u magazinu *Medželletul-ebhas*, br. 368, Muhibbuddin el-Hatib, u uvodu Ibn Kutejbine knjige *El-Mejsir vel-kidah*, dr. Muhammed Nedžm, u magazinu *Medželletul-ebhas*, u članku pod naslovom: *El-Imame ves-sijase el-mensub li'ibn Kutejba men huve mu'ellifuh*, Bejrut, god. 14., i dr.

Murudžuz-zeheb, od Mes'udija je knjiga koja oskudjeva lanacima prenosilaca, a puna je čudnih hikaja i priča o mitovima. Šejh islama Ibn Tejmije je zato kazao: "U povijesti koju je napisao Mesudi ima izmišljotina i laži čiji broj poznaje samo Allah, dž.š. Inače, kako vjerovati u priče koje nemaju svoga lanca prenosilaca, i u knjigu koja je poznata da sadrži mnoge laži."[1] Ibn Haldun također kaže: "U djelima Mes'udija i Vakidija postoji mnogo uvredljivog i klevetničkog govora, koji je proširen i poznat čak među pouzdanim i povjerljivim prenosiocima."[2]

Šerhu nehdžil-belaga, je dejlo Ibn Ebil-Hadida el-Mu'tezilija koji je od strane učenjaka *džerha* i *ta'dila* ocjenjen kao nepouzdan. I zaista, ako uzmemo u obzir razlog pisanja ove knjige, sigurno će se javiti sumnja u njen sadržaj i samog autora. Naime, napisao ju je radi vezira Ibn Alkamija, koji je inače bio glavni uzrok da milion muslimana Bagdada bude pogubljeno od strane tatarske vojske. Tako El-Huvansari o njegovoj knjizi kazuje sljedeće: "Napisao ju je za biblioteku vezira Mu'ejjeduddina Muhammeda ibn Alkamija."[3] A

[1] Vidjeti: *Minhadžus-sunneh*, 4/84.
[2] Vidjeti: *Tarih Ibn Heldun*, 9.
[3] Vidjeti: *Revdatul-džennat*, el-Huvansari, 5/20-21.

mnogi su oni koj su pokudili i autora i njegovu knjigu, El-Mirza Habibullah el-Hu'i ga je ovako opisao: ”On nije stručnjak u nauci o pouzdanosti predanja, ne zna najbolje ni njihovo znače, niti ih dobro razumijevao... Njegovo mišljenje je nemjerodavno, a njegovi stavovi neutemeljeni... U mnogo čemu je pretjerao, zaveo je mnoge ljude, i sam lutajući daleko od pravog puta”.

A njegovu knjigu El-Mirza je “okitio“ brojnim opisima, poput: ”Tijelo bez duše... Priča o formi, a ne ulazi u suštinu... Nema mnogo koristi od knjige... Njegova tumačenja idu dotle da se gade duši i paraju uši.”[1]

Es-Sekifa je knjiga Selima ibn Kajsa, autora koji je nepoznat među učenjacima. I sama knjiga je slaba, sadrži mnogo štošta iskrivljenog u vezi Ehli-bejta, spominje lažna predanja koja omalovažavaju vrijednost vladara pravovjernih Alije ibn Ebi Taliba, r.a. Tako je naprimjer navedeno da je bio kukavica i nije smio tražiti svoja prava, da je postio Fatimu, r.a., na magarca da jaše po noći, kako bi dobio pomoć od muhadžira i ensarija, i preoteo hilafet Ebu Bekru, r.a., da je sakrio pravi Kur'an, a ostavio ljude da se oslanjaju na nepotpun, da je pustio ashabe da tuku njegovu ženu Fatimu Zehru, prvakinju žena Dženneta, pred njegovim očima i da ništa nije učinio... Knjiga obiluje ovakvim i sličnim izmišljotinima i besmislicama, a na nju su upozorili mnogi autori i učenjaci. Tako je Ajetullah Muhammed Fadlullah odbio ova predanja, rekavši da oni koji ih prenose i šire to rade samo radi iritiranja ljudi, te da su daleko od stvarnih činjenica koje ujedinjuju. Naveo je također primjer besmislenosti nekih predanja, poput onog u kojem se kaže da je Omer ibn Hattab, r.a, upao u Alijinu, r.a, kuću, razbivši ili zapalivši vrata, te je udario Fatimu, da joj je slomio rebro i da je od toga pobacila plod koji je nosila u stomaku. Nezamislivo je, zaključuje Fadlullah, pored ljubavi muslimana prema Fatimi, kada bi se nešto ovako desilo, da niko od muslimana ništa ne poduzme.[2] Ovaj je stav podržalo niz

---

[1] Vidjeti: *Minhadžul-bera'a šerhu nehdžil-belaga*, El-mirza Habibullah el-Hu'i, 14/1, izdavač: Daru ihja'ut-turasil-arabi, Bejrut.
[2] Vidjeti: *Ummetun fi redžuli Muhammed Husejn Fadlillah*, 219, Muhammed el-Džezairi.

intelektualaca, poput profesora Ahmeda el-Katiba[1], mada je poslije njihov rad kojim su ukazivali na nedosljednosti i netačnosti osuđen i napadan od pojedinih fanatika koji su bacali sumnje u Fadlullahove vjerovanje i iskrenost, dok ga na kraju nisu proglasili nevjernikom. Ovo se doslovno navodi u knjigama *Fitnetu Fadlillahi*, od Muhammeda Bakira es-Safija, *M'esatu Ez-Zehra*, od Džafera el-A'milija i *El-Havzetu el-i'lmijje tudinu el-inhiraf*, od Muhammeda Hašima el-Mešhedija.

A knjiga *Es-Sekifa* je pored očiglednih izmišljotina koje sadrži sama po sebi sumnjiva s obzirom da nije potvrđena njena vjerodostojnost. Tako šejh Mufid navodi: "Sama knjiga nije pouzdana i nije dozvoljeno raditi po većini onog što sadrži. Inače, puna je devijacija."[2] El-Gadairi slično navodi: "U knjizi postoje mnoge nedosljednosti, a lično je smatram nepouzdanom."[3] El-Hili također tvrdi: "Knjiga je nepouzdana, a lanci prenosilaca predanja u njoj su izmišljeni."[4] I dodaje da je Eban ibn Ebi A'jjaš osumnjičen za ubacivanje lažnih hadisa i da je on spomenutu knjigu pripisao Selimu ibn Kajsu.[5] A El-Gadairi o njemu također kaže: "Nepouzdan je i ne uzima se od njega, pripisao je knjigu Selimu ibn Kajsu."[6] Dok Hašim Maruf el-Husni navodi sljedeće: "Selim ibn Kajs je sumnjiv, ocijenjen je lažljivcem, a u knjizi koja se njemu pripisuje stoji da je Muhammed ibn Ebi Bekr davao savjete njegovom ocu do prije smrti, a ima je samo dvije godine."[7]

Es-Sekifa, od Abdulaziza el-Dževherija, je knjiga koja ne posjeduje ni najmanju vrijednost, i to iz nekoliko razloga. Prije svega, sam autor je nepoznat, nema nijednog povijesničara, niti stručnjaka iz oblasti ocjene pouzdanosti prenosilaca da za njega navodi i najmanju preporuku ili pouzdanost. Pozitivno ga spominje samo Ibn Ebil-hadid u svojoj knjizi *Šerhu nehdžil-belaga*, a već smo kazali da je sam on

---

[1] Vidjeti: *Magazin El-Hajjat*, iz 1999. g., članak: Fadlullah predvodi revoluciju i žali se na terorizam. Također, njegov je vrlo dobar kolokvij u kojem kritizira izmišljena i loša predanja, pod imenom: *Usturetun mazlumijje Ez-Zehra*.
[2] *Tashihu i'tikadati el-imamijje*, 5/149.
[3] *Er-Ridžal*, 119.
[4] *Kitabur-ridžal*, 107.
[5] Ibid, 226, 302.
[6] *Er-Ridžal*, 36.
[7] *El-Mevdua'tu fil-asari vel-ahbari*, 184.

nepouzdan i nepovjerljiv što se tiče nauke i poznavanja tradicije i povijesti.

El-Havei je ovako okaraktezirao El-Dževherija: "Za tog čovjeka nema ništa što bi potvrdilo njegovu pouzdanost, tako da se na Ibn Ebil-hadidovu preporuku ne može osloniti."[1] Na isti zaključak upućuje i Et-Tusi koji u svojoj knjizi o biografijama prenosilaca i autora, spominjći El-Dževherija, spominje i djelo pod nazivom *Es-Sekifa*. Međutim, on je samo opisao svoj metod u predgovoru knjige, kazavši: "Kada spomenem bilo kojeg od stvarnih autora ili prenosioca, obavezno ću navesti i ocjenu njegove pouzdanosti, onako kako je o njemu kazano, i da li se pouzdati na njegova predanja ili ne."[2] A kada je spomenuo El-Dževherija, Et-Tusi nije spomenuo ocjenu njegove pouzdanosti što ukazuje da je kao autor i prenosilac nepoznat.[3]

Drugi razlog za ocjenu nepouzdanosti spomenute knjige je sam njen sadržaj, jer u njoj nalazimo nepoznata predanja i govore koje niko prije nije prenio. Sumnju još više uvećava činjenica da se odnose na jedan od najosjetljivijih perioda iz islamske povijesti, iz kojeg se nikakavo predanje ne prihvata bez pouzdanih argumenata i čvrstih dokaza da je autentično i vjerodostojno.

A većina prenosilaca koji se nalaze u spomenutoj knjizi su ocijenjeni kao slabi i nepoznati. Npr., autor ovako piše: "Pričao nam je Ahmed ibn Ishak ibn Salih, prenoseći od Ahmeda ibn Sejara, a ovaj od Seida el-Ensarije, a ovaj od svojih prijatelja..." A ne zna se ni ko je Ahmed ibn Ishak, niti ko su prijatelji Seida el-Ensarije.[4]

Tarihu El-Jakubi, je djelo u kojem je većina predanja uzeta od El-Vakidija i Ebu Mihnefa Luta ibn Jahjaa, a pretežno se bave događajima vezanim za Ehli-bejt i ashabe, međutim, bez lanaca prenosilaca. Knjiga obiluje izrazima koji ukazuju da se ne zna izvor predanja, poput: "priča se", "odnekud je preneseno", "pojedinci su

[1] *Mu'džemu ridžalil-hadis*, 2/142.
[2] *Mukaddimetul-fehrese*, 2.
[3] *El-Fevaidu er-ridžalijje*, 173, Sejid Ali Ebul-Hasan.
[4] *Es-Silsiletu ed-dai'fe* (4972), Albani.

prenijeli“, “neki kažu...“[1] El-Jakubi u knjizi djeluje kao da mu je ispodniženja nazvati halifom Ebu Bekra, Omer i Osmana, a Aliju naziva opunomoćenikom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., što je neobjektivno i nepošteno prikazivanje povijesti ashaba i Ehli-bejta. Pored toga, autor se neprijateljski postavlja prema ashabima, kao da je imao predrasude prije pisanja knjige. Knjigu je inače podijelio na dva dijela. U prvom je skupio legende vezane za drevne narode, a tu se umnogome poziva na Indžil i Tevrat, kada se događaji tiču vjerovjesnika ili predanja od njih, a zapostavlja Kur'an koji je sačuvan devijacije i neistine. U drugom dijelu govori o Poslanikovoj, s.a.v.s., siri i o halifama poslije njega, i to o bitnim događajima vrlo siromašno i sa dosta naklapanja, kroz predanja koja su ili bez lanca prenosilaca, ili sa nedostatkom nekoga iz lanca, ili obične izmišljotine.

Zbog toga je naučna vrijednost knjige neznatna, kao što je to rekao dr. Muhammed Samil es-Sulemi: “Knjiga sa svojim devijacijama ustvari pomućuje islamsku povijest, a sama je izvor mnogim orijentalistima koji su osuđivali islamsku povijest i napadali njene najistaknutije aktere.“[2]

Feraidus-semtejn, od El-Hamvitija, a hafiz Zehebi o autoru i knjizi navodi sljedeće: “Njen autor prenosi besmislice, a u knjizi je skupio izmišljen i lažan govor u obliku dvojaca, trojaca i četveraca.“[3]

El-Muhteseru fi ahbari sejidil-bešer, od Ebu El-Fida, je kao i prethodna knjiga puna izmišljenog i lažnog govora.

---

[1] *Tarihu El-Jakubi*, 2/168-171.
[2] *Menhedžu kitabeti et-tarihil-islami*, 521.
[3] *Ed-Durerul-kamine*, 67, 68.

Epilog

- Obavezno je Kur'an i sunnet uzimati za osnovu svakog govora o Ehli-bejtu i ashabima, r.a., i općenito kada govorimo o prvom dobu dini-islama.
- Mjera vjerodostojnosti i pouzdanosti predanja je šerijatski osnov i tu nije dozvoljena ni najmanja popustiljivost.
- Spomenuli smo glavna djela koja su neizostavna za izučavanje i prenošenje islamske povijesti, pa ko bude želio saznati o povijesti u njima ima pouzdane izvore.
- Posebno je potrebno biti oprezan i ne oslanjati se na izvore i literaturu koji nisu originalni i nisu pouzdani u islamskoj povijesti, jer u suprotnom to znači oslanjati se na nenetačne i možda potpuno izmišljene navode, svejedno radilo se o nepromišljenom ili aktu iz neznanja, ili je u pitanju loša namjera.
- Čitatelj i pisac povijesti se ne smije prepustiti maštanju, pa da slijepo prihvata i prenosi nepotkrijepljene priče, ili donosi neutemeljen sud, ili da naginje jednoj strani ili osnovi, jer će tako neizostavno napraviti propuste i greške. Tako će njegovo izlaganje biti nepovezano i mutno, ili će donijeti nepravedan ili neubjedljiv sud, ili neće uzeti u obzir opće temelje, a to će dovesti da se previdi ili potpuno zaobiđe istina.

Neka je hvala Uzvišenom Allahu i neka je salavat i selam na Njegovog Vjerovjesnika, njegovu porodicu i ashabe. Ovo skromno djelo, kao i svaki drugi ljudski rad, podložan je propustima i kritici, pa molimo cijenjenog čitatelja da nam ne uskrati svoje prijedloge i opaske, kako bi naredno izdanje bilo kvalitetnije.

Autor (alharrbi@gmail.com)

Sadržaj

من إصداراتنا
More Others

